

The Project Gutenberg eBook of Korvenkylän nuoriso: Näytelmä kahdessa näytöksessä, by Väikkö Vuokko

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Korvenkylän nuoriso: Näytelmä kahdessa näytöksessä

Author: Väikkö Vuokko

Release date: September 23, 2016 [EBook #53129]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK KORVENKYLÄN NUORISO: NÄYTELMÄ
KAHDESSA NÄYTÖKSESSÄ ***

Produced by Tapio Riikonen

KORVENKYLÄN NUORISO

Näytelmä kahdessa näytöksessä

Kirj.

VÄIKKÖ VUOKKO

PORVOOSSA, Werner Söderström, 1900.

HENKILÖT:

EMÄNTÄ, 60 vuotias talonemäntä.

HEIKKI, hänen poikansa; 25 vuotias.

HANNA, 22 vuotias, | talon palvelijat.

JUSSI, 17 vuotias, |

HESE, nuori torppari.

TANELI, | nuoria miehiä.

VIKI, |
KREETA-MUORI.
OPETTAJA.
KORVEN-VAARI, vanha harmaapartainen ukko.

Nuorisoa, poikia ja tyttöjä sekä vanhempia lapsia ja jokunen vanhempi mies ja nainen.

ENSIMÄINEN NÄYTÖS.

Talon vanha, mustunut tupa. Perällä ovi. Ovesta sisään tullessa on vasemmassa nurkassa takka ja sen sivulla toinen ovi kamariin. Oikeanpuolisessa seinässä on ilman verhoja oleva ikkuna ja nurkassa yksinkertainen aukioleva sänky. Ikkunan alla pitkä penkki ja edessä pöytä sekä tuoli. Muu kalusto mielen mukaan. On sunnuntai-aamu keväällä.

Ensimmäinen sarja kohtauksia.

Heti esiripun noustua tulee Heikki sisään väsyneen näköisenä, lakki niskaan painettuna ja vaatteet ryvetyneet. — Emäntä, puettuna kirkkopukuun. — Hanna esiintyy koko näytöksen ajan puukengissä ja yksinkertaisessa arkipuvussa. — Viimeisenä Jussi, joka on huonosti puettu, melkein ryysyisenä.

HEIKKI (katselee ympärilleen). Olipa onnen lykky, että tupa on tyhjänä eikä kukaan sattunut näkemään tuloani. Nyt saan edes rauhassa hengähtää ja puhdistella itseäni, ennenkun tulevat kiusottelemaan. (Järjestää vaatteitaan.) Hitto vieköön! Miten ihmeessä minä sinne metsään olin ruvennut nukkumaan; kuka minut sinne vei? On se merkillistä, ett'en sitä voi muistaa. (Pudistelee itseään.) Huh, huh! Ja on niin pahuksen kova vilukin. Hui! (Istuu retkahtaen sänkyyn.) Ei ole koko elämästä mihinkään. Jokainen lauvantai-ilta on samanlainen ja tällä kertaa oli se peräti hullua. Olen toki tähän asti tietänyt tekoni ja retkeni, vaan nyt en muista mitään. (Silittää päätään, antaen lakin pudota.) Ja kovin on tämä pääkin kummallinen. Se on niin häijyn raskas ja pitää niin ilkeätä jyminää, että oikein tuntuu surkealta sitä kärsiä. (Raappii korvansa taustaa.) Voi toki sentään, miten paljon olen mahtanut juodakaan, sillä näin kovassa pohmelossa en ole vielä koskaan ollut. Ja mitä mahtaa äitikään ajatella, kun koko yön olen viipynyt? (Haukottelee.) Hoh-hoh-hoo, kovin on surkeata tällainen elämä. Ei olisi pitänyt mennä ollenkaan, koska näin paljon tulini juoneeksi. Nyt rupeavat he kiusaamaan minua koko päiväksi. (Nousee.) Mutta minä menenkin maata, niin saan olla parhaiten rauhassa äidiltäkin. Puhukoon sitte perästäpäin, jos haluttaa.

(Aikoo riisua takkinsa. Emäntä tulee.)

EMÄNTÄ. No joko nyt olet viimeinkin löytänyt kotisi, Heikki? Missä olet koko yön viipynyt? (Heikki istuu hämillään sänkyyn.) Missä?... Etkö tahdo puhua, kun kysyn?

HEIKKI. Mitä te siitä huolitte?

EMÄNTÄ. Mitä? Enkö minä saisi kysyä, missä poikani yötä pitää, kun ei kotiin haluta tulla?

HEIKKI (kärsimättömänä). Mitä sillä sitte väliä on, missä minä oleskelen?

EMÄNTÄ. Ooho, poika! Älä yhtään rupea kiertelemään, vaan sano suoraan missä olet ollut?

HEIKKI. Mitä varten te sitä nyt niin tahdotte tietää, koska ette ennenkään ole kysellyt?

EMÄNTÄ. Sitä varten, että olen jo tarpeeksi kauvan katsellut tällaista elämää ja olen päättänyt kerrankin puhua, koska sinä näytät tulevan yhä hullummaksi, mitä vanhemmaksi tulet. Sentähden tahdon nyt ensiksi tietää, missä olit? —

HEIKKI. Naapurikylässä!

(Nojautuu pöydän laitaan ja tukee päätään käsillä.)

EMÄNTÄ. Vai niin, vai naapurikylässä! Häpeä vähän, kun siten menet yötisaikana toiseen kylään juopottelemaan; häpäiset siten itsesi ja minut. Pitäisi sinun se ymmärtää, mitä ihmiset siitä ajattelevat. Oletko yhtään nukkunutkaan?

(Istuu tuolille.)

HEIKKI (hämillään). Olen minä sentään nukkunut.

EMÄNTÄ. Niin, mutta missä? Sanoppas se myöskin! (Heikki kynsii otsaansa.) — Osaatpa sinä sentään hävetä, koska et tohdi sitä sanoa. Mutta minä tiedän sen, minä, vaikk'et sanoisikaan. Kuule, sinä olet nukkunut metsässä!

HEIKKI (vilkaisee äitiin). Mistä te sen tiedätte?

EMÄNTÄ. Huoli sinä siitä. Hyvä vaan, että olen senkin saanut kuulla. En olisi luullut sinua, poikaparka, niin onnettomaksi, että rupeat roistojen tavalla metsään nukkumaan. Tahdon sanoa sinulle, Heikki, että kyllä jo olisi aika parantaa elämäsi ja kääntyä oikealle tielle. Muista se, että tällaiselle elämälle tulee huono loppu sekä tässä että toisessa elämässä. Juomari ei voi koskaan periä...

HEIKKI (ärtyneenä). Lopettakaa jo! En minä viitsi enää kuunnella.

EMÄNTÄ (surullisena). Voi Heikki, Heikki, minun ainoa poikani! Kuinka voitkaan raskauttaa vanhan äitisi sydäntä tällaisilla sanoilla, kuinka voit sen tehdä? Ajattele minun suruani ja muista, että velvollisuutesi on kunnioittaa minua, äitiäsi. Älä unhotta, että moni on samalla tavalla alkanut ja kurjuudella lopettanut elämänsä, ja että sinunkin tulevaisuutesi voi olla yhtä surkea. — Voi Heikki poikani, jos tämän oikein ymmärtäisit, niin toisin sinä varmasti eläisit. Mutta sinä et tahdo sitä ymmärtää, et tahtoisit edes puhettani kuunnella ja se minua enimmänsä surettaa. Voi, mitä minun pitäisi tehdä, että tulisit tämän ymmärtämään, sillä minä en voi nähdä sinua huonolla tiellä ja perikadon partaalla... Ei, ei! Se on niin katkeraa, ett'ei sitä sanoa saata! Minkätähden sinusta piti tällainen tuleman, kun isäsi ja veljesikin olivat niin siivoja? (Itkee.) Voi, voi, aina kun muistelen heitä, vaivaa minua kamala tuska. Armahtakoon Jumala minua, sillä itse olen syypää heidän kuolemaansa, vaikk'ei kukaan sitä usko. Voi, voi, mitä minun pitää tekemän?

(Pyyhkii silmiään ja menee kamariin.)

HEIKKI (katselee ihmetellen äidin perään). No mitä tämä nyt oli, kun noin rupesi itkemään ja valittamaan; mitä hän minusta tahtoi? Enhän minä silti mikään juomari ole, vaikka nyt olenkin vähän liiksi maistellut ja ollut yön ulkona. Onhan se nuorten tapa, ja miks'en minä saisi pitää lystiä yhtähyvin kuin muutkin? Juovathan ne toisetkin ja enemmän vielä, eikä kukaan puhu mitään. Ei, kyllä hän nyt turhia minusta pelkää ja luulottelee. Mitä hän sitten sanoisi, jos olisin joka yö matkoillani, niinkuin moni tekeekin; sitten hän itkeä saisi, mutta nyt se on aivan tarpeetonta, sillä totta kai minä sen mahdan ymmärtää, mitä teen. Ja mitä hän isästä puhui ja veljistäni, kun itkee ja syyttelee itseään? Ei suinkaan hän ole niitä tappamaan ruvennut?

(Emäntä tulee kamarista kirja kädessä.)

EMÄNTÄ. Sinun täytyy kuulla äitisi sanoja, Heikki, ja parantaa elämäsi, ennenkun se on myöhäistä. Tahdotko tehdä sen?

HEIKKI. Mutta enhän minä...

EMÄNTÄ. Ei, älä rupea vastustelemaan, silloin ei siitä koskaan tule mitään hyvää. Jos annat pahalle vallan, niin silloin se viepi sinut kokonaan, ennenkun huomaatkaan. On synti, ett'en ole jo ennen puhunut sinulle näistä asioista. Eihän sinulla suinkaan ole aikomus ruveta huonosti elämään, vai kuinka?

HEIKKI (katselee synkästi eteensä). Eihän toki.

EMÄNTÄ. Niin, kukapa sitä olisi aikunut, mutta yhtä kaikki on niin paljon olemassa onnettomia ihmisiä. Sanoppas, mistä se tulee? — (Heikki raappii päätään.) Joo, se tulee siitä, että on annettu pahalle ohjat käteen ja se on taluttanut heidät sinne, mihin on tahtonut. Mutta sinulle ei saa siten käydä, ei missään tapauksessa. Katso, tässä on kirja, jota minä olen monta Herran vuotta lukenut ja aina löytänyt suurta apua ja lohdutusta (paneer kirjan pöydälle). Rupea sinäkin lukemaan sitä, niin varmasti löydät itsellesi uuden elämän. (Istuu tuolille.) Lue nyt heti siitä jotakin, niin minäkin saan kuunnella ennenkun menen kirkkoon. Ja voit sitten jatkaa sinä aikana, sillä kirkkoon ei sinusta kumminkaan tällä kertaa ole.

HEIKKI (selailee kirjaa vastenmielisesti). Mitä minä täältä sitte lukisin?

EMÄNTÄ. Lue mitä hyvänsä, kaikki se on yhtä kallista Jumalan antamaa ravintoa.

HEIKKI. Mitä te äsken isästä puhuitte?

EMÄNTÄ. Isästä...?

HEIKKI. Niin, te syytitte itseänne...

EMÄNTÄ (katselee suruisesti Heikkiä). Muistatko vielä isääsi?

HEIKKI. En.

(Työntää kirjan sivulle.)

EMÄNTÄ. Niin, mitenkä sinä häntä muistaisitkaan; olithan vielä niin pieni, kun hän kuoli.

HEIKKI. Mitenkä hän kuoli?

EMÄNTÄ. Hän kuoli... (Pudistaa päätään surullisena.) Ei, ei, minä en voi sitä nyt kertoa.

HEIKKI. Kertokaa nyt vaan. Minä en tiedä juuri mitään isästani, minkälainen hän oli. Oliko hän vahva mies ja joiko hän?

EMÄNTÄ. Ei, sitä hän ei tehnyt! Hän ei ollutkaan sellainen, kuin sinä olet! Toisenlainen komento oli silloin tässä talossa; onneton se, joka uskalsi edes puhuakaan viinasta. Sellainen mies oli sinun isäsi. Ja kumminkin hän kuoli viinan tähden.

(Peittää käsillä kasvonsa.)

HEIKKI (ihmetellen). Viinan tähden!... Mitenkä hän sitä...?

EMÄNTÄ (nyyhkyttää). Hän joi kerran... ja kuoli... kirottuna.

HEIKKI (hämmästyen). Mitä? Kirottuna!... Miten hän silloin joi?

EMÄNTÄ. Minä sitä juotin... Voi, voi!

(Itkee.)

HEIKKI. Te! Miten se tapahtui? Voi kertokaa!

EMÄNTÄ (kuivaa silmiään). Hän oli myöhään syksyllä pudonnut suohon ja tuli kylmästä puolikuolleena kotiin. Säikähdin kovasti hänen kamalaa näköään ja sitä, kun hän ei voinut mitään puhua. Kiireesti laitoin saunan lämpimäksi ja vein hänet lauteille, ja Hesen isävainaja antoi minulle pullon viinaa, jonka juotin hänelle väkevän kahvin kanssa. Hän joi niinkuin se, joka ei lainkaan tiedä mitä tekee... Voi, voi, minä en tiennyt, että se piti olemaan hänen surmakseen.

(Nyyhkyttää.)

HEIKKI. Siihenkö hän kuoli?

EMÄNTÄ. Ei. Minä kylvetin häntä pari tuntia ja hieroin ankarasti, niin että isäparka oli aivan nääntynyt, ja poikien avulla sain hänet tupaan, jossa hän sitten nukkui yhteen menoon kaksi päivää. Kun hän viimein heräsi, oli hän taas virkeä kuten ennenkin ja minä kerroin hänelle kaikki. Hän ei puhunut mitään, mutta siitä hetkestä alkaen muuttui hän vallan toiseksi: hiljaiseksi ja surulliseksi, kävi joka pyhä kirkossa ja luki kotona sekä puheli poikien kanssa vedet silmissä, silloin kumminkin kun en itse ollut saapuvilla. En tiennyt mikä häntä vaivasi, enkä saanut häntä sitä sanomaan. Niin meni talvi ja keväällä rupesi hänen ruumiiseensa tulemaan punaisia vesinäppylöitä ja niitä tuli paljon. Parantelin niitä omilla lääkkeilläni ja ne paranivatkin, mutta seuraavana syksynä tuli hän uudestaan kipeäksi ja lääkäri, jonka haetin kaupungista, sanoi, että hän on kovasti vilustunut ja on epätietoista, tokko hän enää parantuu; eikä hän parantunutkaan. Pari viikkoa vaan kesti, ja kun joulujoutui oli hän jo haudassa.

HEIKKI. Isäparka.

EMÄNTÄ. Mutta ennen kuolemaansa käski hän meidät kaikki luokseen ja sanoi, ett'ei tässä enää mikään auta, sillä tauti on Jumalalta, koska hän on rikkonut valansa.

HEIKKI. Valansa!

EMÄNTÄ. Niin. Hän kertoi, miten hän nuorena poikana oli kerran juovuspäissään pahasti kohdellut äitiään ja katunut sitä niin kovasti, että oli vannonut hirmuisen valan: jos vielä kerrankin viinaa maistaisi, niin mädäntyköön itse elävänä ja kuolokoon koko sukunsa maan päältä. Tämän hän kertoi ja pelkäsi, että kirous nyt ulottuu poikiin asti.

HEIKKI. Herra Jumala, nythän ne ovat jo kuolleet!

EMÄNTÄ. Kaikki, kaikki. Sinä vielä olet...

(Itkee.)

HEIKKI (epätoivoisena). Voi, voi, miten kauheaa! Minunkin pitää siis kuolla!

EMÄNTÄ. Jos Jumala sitä tahtoo, niin et sinä voi sitä vastustaa. Sentähden täytyy sinun valmistaa itsesi...

HEIKKI. Voi, voi, tämä on hirveätä!... Näin nuorena... ja jos hyvinkin pian... Ei, se ei saa tapahtua, minä en tahdo sitä!

EMÄNTÄ (surullisena). Et sinä poika parka sille mitään mahda. Turha on potkia tutkainta vastaan. Alistu siis kohtalosi alle ja valmistaudu ottamaan vastaan sitä, mitä tulemaan pitää. — (Nousee.) Tahdon lähteä kirkkoon rukoilemaan sinunkin puolestasi.

(Menee kamariin.)

HEIKKI (yksin). Voi, miten kauheata! Pitäisikö minunkin siis kuolla... minun? Ja minkätähden?... Niin, niinhän se on: isän pahat teot käyvät lasten päälle. Voi onneton isä! Minkä pahuuden oletkaan tehnyt, kun poikasikin kaikki kirottiin. Veljeni ovat jo kuolleet ja itse kuolen kai tänään tai huomenna... Jumala minua armahtakoon! En ole elänyt niinkuin olisi pitänyt, se on kyllä totta... Mutta mitä pitäisi minun tehdä, ett'ei kuolema minua saavuttaisi?... Löytää se minut sittekin, vaikk'en maistaisi viinan pisaraakaan enkä astuisi askeltakaan tuon kynnyksen yli. Löytää se, ja mihin minä sitte joudun... mihin?

EMÄNTÄ (tulee kamarista täydessä kirkkopuvussa.) Kyllä sinun oikeastaan pitäisi tulla mukana, mutta kun olet noin ruokottoman näköinen, niin on parasta kun pysyt kotona. Koeta virkistää itseäsi sinä aikana, niin saamme sitte puhua, mitä vastaisuudessa pitäisi tehdä.

(Menee.)

HEIKKI (huutaa perään). Käskekää edes Jussi tänne! — (Itsekseen.) Pitäisi edes jonkun olla täällä minun seurassani, sillä rupean jo pelkäämään... Jos tapahtuisi mitä hyvänsä, eikä kukaan ole auttamassa. (Sivelee otsaansa.) On tämä kauheata, ja jos olisin sen ennen tiennyt, niin en koskaan olisi maistanutkaan, vaan elänyt aina yhtä siivosti kuin veljenikin. Mutta nyt se on myöhäistä, paha pitää kyllä omansa. (Hypähtää ylös.) Hui! Niinkö se todella olisi? (Kävelee.) Ei, se ei saa tapahtua! Ei millään tavalla! Tahdon elää tästä puolen paremmin ja sovittaa kaiken pahuuteni kaikkien kanssa ketä vähänkin olen loukannut, ja sitten rupean elämään niinkuin äiti tahtoo.

(Hanna tulee kantaen kahvitarjotinta, jonka laskee pöydälle.)

HANNA. Emäntä käski tuoda kahvia teille.

HEIKKI (nöyrästi). Hanna.

HANNA (ihmetellen). Mitä?

HEIKKI. Oletko vihainen minulle?

HANNA. Minä?... Vihainen? Mistä?

HEIKKI. Olen joskus ollut paha sinulle ja puhunut kovia sanoja.

HANNA. Mikä teitä nyt vaivaa, isäntä?

HEIKKI. Jos minä vielä... Niin, minä vaan tahdon, ett'ei kukaan olisi vihainen minulle, sillä minä...

HANNA. Mutta Herran tähden, minä en ymmärrä, mitä te nyt puhutte. Kuka teille vihainen olisi ja mistä syystä?

HEIKKI. Sinä et ymmärrä minua, vaikka sanon, että se on surullista, kun minä...

HANNA. Miksi te tänään olette noin surullinen? Eihän siihen pitäisi mitään syytä oleman. Heittäkää surunne ja olkaa iloinen kuten ennenkin. Teidän sijassanne en surisi hölyn pölyäkään.

(Menee.)

HEIKKI (yksin). Hän ei sure... Niin, mitäpä hän surisikaan, hän, joka ei ole mitään tehnytkään? Toista on minun kanssani... On kyllä. (Istuu; miettivänä.) — Mutta enköhän minä sentään voisi saada jotakin

lääkettä, joka lopettaisi tuon ilkeän jymynän kallostani? Olisi niin hyvä ottaa tässä kahvin kanssa muutaman tipan. Täytyy katsoa, eikö äidillä ole jotakin.

(Menee kamariin.)

JUSSI (avaa vitkaan ovea ja astuu sisään katsoen arasti ympärilleen.) Eihän isäntä olekaan täällä ... tai olisiko hän tuolla kamarissa? Niin, siellä hän onkin. Mutta miten suuttunut hän mahtaa olla, kun menin emännälle sanomaan, että hän metsässä makasi? Kyllä hän nyt toruu minua... kunhan ei vaan lyömään rupeisi.

(Heikki tulee kamarista kädessä pieni rohtopullo.)

HEIKKI (pysähtyy). Mitä sinä täällä teet?

JUSSI (pelokkaana). Minä... Emäntä minut käski.

HEIKKI. Jaa, niin, minähän sinua tänne tahdoinkin. (Istuu sänkyyn.) Sinun pitää oleman täällä niin kauvan kuin äiti on kirkossa. Tule istumaan tähän tuolille, Jussi.

JUSSI. Mitenkäs minä...?

HEIKKI. No tule nyt vaan, kun minä kerran niin tahdon. (Jussi lähenee ujustellen.) Ei sinun tarvitse minua peljätä... Ei nyt enää kumminkaan.

(Jussi istuu. Heikki sekottaa rohtoa kahvikuppiin ja pistää sitte pullon taskuunsa.)

JUSSI. Oletteko kipeä, isäntä?

HEIKKI (surullisesti). Olen... kovasti kipeä. Voi tapahtua, että rupean kuolemaan.

(Juo kahvinsa.)

JUSSI (itkua tehden). Kuolemaan? Voi, — voi, mitä te puhuttekaan, isäntä?

HEIKKI. Ei sitä vielä varmasti tiedetä, mutta kumminkin se saattaa tapahtua ja sentähden tahdon sovittaa rikokseni... Oletko vihoissa minulle, Jussi?

JUSSI (nyyhkyttää). Voi, isäntä hyvä, kuinka te kipeäksi tulitte? Siellä metsässäkö?

HEIKKI. Tiesitkö sinä, että makasin metsässä?

JUSSI (pelokkaana). Tiesin.

HEIKKI. Ja ilmoitit sen äidillekin?

JUSSI. Oi, isäntä hyvä, älkää olko sentähden vihainen. Hyvää minä sillä tarkoitin.

HEIKKI. Mitäs minä siitä vihainen olisin? Ei minua enää viha auta, kaikki on kumminkin kohta mennyttä ja viina on tähän synnä.

JUSSI (nyyhkyttää). Voi, voi, se on niinkuin äitini aina sanoi, kun olin pieni poika ja hän vielä eli.

HEIKKI. Mitä hän sanoi?

JUSSI. Hän sanoi: kun kasvat suureksi ja tulet maailmalle, niin saat nähdä paljon kurjuutta ympärilläsi; muista silloin, että kaikkeen siihen on synnä viina ja että se on meidänkin elämämme turmellut, poikaraukkani; väistä siis aina sitä, niinkuin väistetään kuolemanmyrkkyä. Niin sanoi äitini usein ja silitti itkien päätäni. Muistan sen vallan hyvin, vaikka olinkin pieni silloin.

HEIKKI. Niin, niin. Äitisi tiesi kyllä... Mutta entäs isäsi...?

JUSSI. Hänestä en muista mitään, mutta sen toki tiedän, että minullakin on isä ollut, vaikka minua aina pilkataan isättömäksi.

HEIKKI. Vissiin kai sinullakin... Oletko koskaan maistanut viinaa?

JUSSI. En milloinkaan... enkä tule maistamaankaan?

HEIKKI. Eikö kukaan ole tarjonnutkaan?

JUSSI. On kyllä, mutta minä en ole huolinut. Ennen kärsin vaikka selkäsaunan.

HEIKKI (synkästi). Vai niin... Mutta minä! (Hypähtää ylös; kiivaasti.) Minä olen juonut, minä! Ja juonut kuin viimeistä päivää! (Kävelee. Jussi hiipii ovelle.) Jumal'auta, miks'en minä voinut tehdä niinkuin sinäkin! Nyt on kaikki mennyttä ja ketä minä syytän tästä, ketä? (Pudistelee nyrkkejään.) Voi minua onnetonta! Minulla on ollut äiti ja veljet ja sittekin olen näin elänyt! (Pysähtyy. Jussille.) Mene matkoihisi, sinä! Mene heti! (Jussi aikoo mennä.) Ei, ei, älä mene! Tule takaisin! (Lauhtuneena.) Tule takaisin, Jussi, en minä sinua aikonut pelottaa. (Tarttuu Jussin käteen.) Älä pelkää, en minä sinulle mitään pahaa tee; itselleni minä tässä kiukuttelen. Tule istumaan taas, sinä et saa jättää minua... Tai mene vaan... Jätä minut vähäksi aikaa, tahdon nyt olla yksin, mutta ei kauvan, ei kovin kauvan! (Jussi menee.) — Hän on paljoo parempi kuin minä, hän, tuo Jussi, jota aina on päässiksi nimitetty... Jumaliste, enpä olisi uskonut sitä ja miten se on voinut mahdollista olla, että hän, jolla ei ole ollut isää eikä äitiä ja on kaiken ikänsä kiertänyt talosta taloon, että hän on voinut olla maistamatta, kun minä, joka olen kotona kasvanut äidin ja veljien joukossa, olen tällaiseksi tullut. (Istuu sänkyyn.) Se on vallon merkillistä... Sanovat häntä hassuksi ja hassuna minäkin olen häntä pitänyt, mutta kyllä hän siinä asiassa sentään on viisaimmin tehnyt kuin minä ja moni muu... Ottaisi ennen selkäsaunan, kuin maistaisi pisaraakaan. (Naurahtaa.) Oliskohan tuokin totta?... No olkoon, en minä sentään tahdo koetella; hyvin hän siinä tekee ja mitä minä siitä hyötyisin. Olkoon rauhassa minun puolestani. Hän on jo muutenkin niin arka, perin arka, ja onkos ihme, kun aina peljätetään. Miksi ihmiset häntä kiusaavatkin niin kovasti? Onko se hänen syynsä, että on huutolaiseksi joutunut ja toisten elätettäväksi; mitä hän sille voi?... Saakuli sentään, mitä varten minäkin olen häntä niin monta kertaa kiusannut? (Raappii päätään.) Olen pitänyt häntä hassuna kuten toisetkin, mutta luulen, että hän on hyvinkin viisas, vaikk'ei mitään puhu. — (Ryhtyy tupakoimaan.) — On tämä elämä sentään kummallista, tänään yhtä ja huomenna toista, eikä tiedä, mitä milloinkin sattuu ja mistä itsensä löytää. (Nojautuu pöydän laitaan. Synkästi.) En osannut vielä eilen arvata, että tänään jo saan kuolemata odottaa... Kunhan äitikin jo tulisi takaisin... Tuossa on tuo kirjakin, mutta mitä se minua nyt enää hyödyttää. — (Rappusilta kuuluu ääniä. Heikki kuuntelee.) Ketähän sieltä nyt tulee?

Toinen sarja kohtauksia.

Heikki. — Hese, Taneli ja Viku tulevat yhdessä ryhmässä, kädet toistensa kaulassa. Vikun taskussa on viinapullo ja Hesen kainalossa harmoniikka. Esiintyvät näiden kohtausten aikana puolipäihtyneinä. — Jussi. — Viimeiseksi Hanna.

HESE, TANELI ja VIKU (laulavat tullessaan):

Mammani minua varottaa
Ja pappani puhuu totta:
Ei saa tyttöjä rakastaa,
Ei omaksensa ottaa. —
Ei saa tyttöjä...

HESE. Morjens, morjens! Täällä sinä vaan istua kökötät kuin iankaikkinen tuohikonntti, ja niin turkasen totisena. Mikä sinua vaivaa? Onko pääsi kipeä? (Pitelee Heikin otsaa.) Ai, ai, sinä tarvitset tohtooria, poika, muuten saat slaakin. (Panee harppunsa pöydälle.) Minun täytyy heti ruveta parantamaan sinua. (Vikulle.) Anna tänne se roppipullo, Viku, Heikin täytyy saada pikkunen huojennus.

VIKU. Sinulleko minä sen antaisin? Ee-ei, veisit omaan suuhusi. Itse minä sen Heikille annan. (Pudistelee pulloaan.) Se, ota pois! Se on oikein kymmenen kertaa puhdistettua... sitä parasta sorttia. Otatko?

HEIKKI (pudistaa päätään). En välitä!

VIKU. Mitä hullua?... Eikö kelpaa köyhän pisarat? Oohoh, on ne ennen kelvanneet!

HESE. Heikki, mikä sinua nyt vaivaa? Oletko oikein todella kipeä, vai oletko vihainen meille?

HEIKKI. Miksi minä vihainen olisin?

HESE. No mitä sinä sitte murjotat?

TANELI (ottaa kirjan). Oletko lukenut, koska tässä on kirja?

HEIKKI. En. Äiti sen siihen toi.

TANELI (heittää kirjan sivulle). Sitä minäkin...

VIKU. Mutta mitä sinä sitte hulluttelet? (Tarjoo pulloaan.) Ota pois!

(Heikki raappii päätään.)

HESE. Miks'et sinä huoli? Ota vaan, se virkistää sinua ja tulet iloiseksi kuten mekin.

VIKU. Niin, tiedäthän sen jo vanhastaan. Ei tämä pure eikä pistä, vaikka se rupeekin miestä heiluttamaan.

(Nauravat. Heikki hymyilee.)

HEIKKI. Sinä olet aina sama veitikka, Viku!

VIKU (lyö pullonsa pöytään). Kuinkas muuten! Veitikoita me olemme ja iloisia poikia jokainen. Ei meitä mure murra eikä suru saavuta. Yhden pullon olemme jo tyhjentäneet tänään, ja kun näimme äitisi menevän kirkkoon ja muistimme sinut, niin tulimme tänne tohtoroimaan. — (Otaa piippunsa.) Mutta annas tänne se tupakkamassisi, Heikki, että saisi oikein herramaisia savuja tämän lystin päälle.

HEIKKI (heittää tupakkakukkaronsa pöydälle). Siin' on. Polttakaa niin paljon kuin haluttaa ja istukaa tähän pöydän ympäri.

(Istuutuvat.)

HESE. Kyllä kelpaa kartuusia pehmittää, kun on isäntämies ja rikas. Toista on sellaisten junttien, kuin minä ja nämä mullit tässä. Hyvä olisi, jos aina saisimme edes lehtitupakkaa piippuumme, vaan joskus täytyy tyytyä vain pelkkään palturiin.

VIKU. Tai sammaleihin.

TANELI. Ha-ha-haa, sen onkin Viku tehnyt! Viku, eikö totta, että olet polttanut seinäsammaliakin?

VIKU. Olen kyllä, paimenpoikana, ja hyi saakuri (sylkee), se vasta oli karvasta ja katkeraa. Poltin sitä maapiipussa ja vieläkin tuntuu paha katku kurkussani, kun muistelen sitä aikaa.

HEIKKI (Vikulle). Minkälainen se maapiippu on?

TANELI. Maapiippu! Etkö sitä tiedä?

HEIKKI. En ole koskaan kuullutkaan.

TANELI. Vai niin. (Vikulle.) No selitä se sitten Heikille.

VIKU. Eihän tuo mikään konsti ole. Kun kovaan nurmikkomaahan kaivat kepillä pienen pyöreän kuopan, kuten piipun pesän, ja sivulta pistät nurmen läpi olkikorren siten, että se menee kuopan pohjalle, niin se on maapiippu, se.

HEIKKI. Peijakas!

VIKU. Ja täytä sitte kuoppa tupakalla ja imeä nytkytä olkipillistä, niin savut lähtee ja suuret.

HEIKKI. Ja hyvät.

VIKU. Niin, hyvät myöskin, jos on hyvää tupakkaa.

HEIKKI. Sepä on sukkela konsti! Sitä pitää kerran koettaa. Olisin sen tiennyt silloin kuin piippu on sattunut unohtumaan.

HESE. Nyt sen tiedät ja ryyppy sen päälle. Pulputammeko pullosta, vai hankitko lasit?

HEIKKI (epäröiden). En minä tiedä.

HESE. Mitä? Mitä sinä nyt hulluttelet?

HEIKKI. En tiedä, uskallanko enää maistaa.

HESE. No perhana, mistä sinä sellaisen pään olet saanut?

HEIKKI. Äiti sitä tahtoo, sillä...

VIKU. Äiti! Mitä hittoa sinä äidistä? Oletko sinä enää mikään mamman poika, sinä, joka olet talon isäntä? Älä hulluttele! Tuo lasit tänne vaan!

HEIKKI (epäröiden). Mitä minun pitäisi tehdä?

(Menee kamariin.)

HESE (toisille). Mikä häntä mahtanee oikein vaivata tänään?

VIKU. Pahusko sen tietää. Mies on kuin puulla päähän lyöty.

TANELI. Entä jos äiti on häntä torunut?

VIKU. Mitä hittoa hän äidistä, ja mitä äidillä on siihen sanomista?

HESE. Ei tiedä. On se eukko hieman tuima vanhanakin.

(Heikki tulee ja asettaa lasit pöydälle.)

HEIKKI (synkästi). Tässä nämät olisi.

(Istuu.)

HESE (kaataa laseihin). Milloin sinä tulit naapurikylästä kotiin, Heikki?

HEIKKI. Vähää ennen kuin äiti meni kirkkoon.

HESE. Missä sitten niin kauvan olit?

HEIKKI. Metsässä.

Toiset. Metsässä!

HEIKKI. Niin. Siellä minä heräsin erään puun alla, enkä voi muistaa, miten sinne tulin. Missä te sitten olette olleet?

HESE. Maattiin minun tuvassani. Me lähdimme sieltä heti, kun se rytäkkä nousi. Sinä olit niin saakurin täynnä, että kaaduit lattialle.

HEIKKI. Mikä rytäkkä siellä nousi?

TANELI (nauraen). Etkö muista?

HEIKKI. En.

TANELI. Ilmankos olitkin niin hassu.

HEIKKI. Mitä? Mitä olen tehnyt?

TANELI. Et paljon mitään. Halailit vaan erästä vaimoihmistä.

HEIKKI. Minäkö? Ketä? Sano, kuka se oli?

TANELI (toisille). Sanonko?

HESE. Sano vaan, mutta ensin ryyptään. (Ottavat lasinsa. Heikki viivyttelee.) No, Heikki... ota omasi!

HEIKKI (epäröiden). Mitä minä... (Tarttuu kiivaasti lasiin.) No olkoon miten hyvänsä... tämä kerta. (Juovat. Lyö lasinsa pöytään.) Ja nyt saat sen sanoa, Taneli, ja heti!

TANELI. Muista kuitenkin, ett'et sano minua valehtelijaksi. Hese ja Viku todistavat sen.

HEIKKI. Sano vaan, ja kerro se kokonaan!

TANELI. No niin; me olimme, kuten tiedät, Mäkelän pirtissä ja pojat juottivat meitä aikalailta, varsinkin sinua, niin että tulit kovasti hutikkaan ja silmäsi olivat pyöreät kuin tarhapöllön. Et osannut sitten enää tanssiakaan, vaan istuskelit tyttöjen polvilla ja kaulailit kaikkia kanajoita. En olisi uskonut sinun niin viitsivän, ellen olisi itse nähnyt. Kaikki meni sentään hyvin siihen asti, kun emäntä tuli pois käskemään, mutta silloin sinä otit emännän kiinni.

HEIKKI. Mitä?!

TANELI. Otit emännän kiinni, Mäkelän nuoren emännän, ja sanoit häntä omaksi kullaksesi. Kovasti häntä hyvänä pidit ja pussasit...

HEIKKI (kiivaasti). Häh? Onko se totta?

TANELI. Totta on joka sana! Emäntää pussasit.. Mutta sitten nousikin rytäkkä. Emäntä itki kuin riivattu ja kylän pojat hyökkäsivät kimppuumme. Sinä kaaduit lattialle ja me pötkimme pakoon.

HEIKKI (lyö suuttuneena nyrkkinsä pöytään). Jumal'auta, semmoistako se olikin! Mikä kamala häpeä!

HESE (tyynnyttäen). No, no, veliseni, älähän nyt suutu. Mitä sinä tuosta...?

HEIKKI. Kiukuttaa tietysti sellainen tuhmuus! Ja se häpeä sitten, kun kaikki nauravat!

HESE. Mitäs tuosta. Tapahtuuhan sitä nuorelle miehelle usein kaikenlaista, kun on päissään. Minä nauraisin sinun sijassasi koko jutulle.

HEIKKI. Ei se ole naurun asia.

VIKU. Eikä myöskään itkun.

HEIKKI. Pikemmin sitäkin kuin naurua.

TANELI. Älä nyt viitsi tuommoisista surra, eihän se siitä parane. Vai tahtoisitko mennä anteeksi pyytämään?

HEIKKI. En ikinä! Sittepä ne vasta nauraisivat.

VIKU. Samat sanat sanon minäkin. Ei se passaa, että nuori poika menee kaikista pikku-kureista rukouksia pitämään. On sitä pahempaakin tapahtunut.

HEIKKI. Mutta kun hän on niin siivo ihminen ja joka paikassa tykätty. Olisi ollutkin joku muu, niin ei se niin harmittaisi.

TANELI. Kyllä niinkin, vaan eihän sitä nyt voi auttaa. Parasta on, kun et ole tietävinään koko jutusta, niin se unohtuu pian.

VIKU. Niin juuri. Pian semmoiset unohtuvat. Itsekin olen monta kertaa ollut sellaisessa pelissä ja kuka sitä nyt muistelee. Parin viikon perästä ei sitä enää kukaan muista.

HESE. Mutta minä ihmettelen, kun ei kylän pajat antaneet sinua selkään. Eikö sinulla ole mitään kuhmua päässäsi tai muualla?

HEIKKI. Ei. Minä en jumaliste tiedä mitään.

HESE. Sepä kummaa!

TANELI. Jos eivät uskaltaneet?

HEIKKI. Tai eivät viitsineet.

VIKU. Ne ei viitsineet, kun näkivät minkälainen olit ja itse olivat melkein selviä.

TANELI. Eivät he kimppuusi uskaltaiskaan, kun selvänä olet.

HEIKKI. Ei tiedä vaan.

HESE. Eivät uskalla, sen sanon minäkin. Silloin ainakin pari kolme saisi kovasti köniinsä. (Kaataa laseihin.) Mutta maistetaanpa taas, vekkulit.

TANELI. Hauska olisi sellaista tappelua katsella. Tiedän kyllä, että Heikki puolensa pitäisi. Maistetaan.

(Juovat. Jussi tulee arastellen sisään ja istuu takan reunalle.)

VIKU. Hei, katsokaa! Pässä tuli sisälle niinkuin herra ainakin ja ovikin aukesi ylhäältä asti.

(Nauravat; Heikki synkistyy.)

JUSSI (viattomasti). En minä mikään pässi ole.

VIKU. Etkö? No peijakas, Jussihan se onkin! Tules paiskamaan kättä kummillesi!

TANELI. Ja kertomaan meille, missä isäsi on.

VIKU. Niin tosiaan! Onko sinulla edes ollutkaan isää?

JUSSI (surullisesti). Hän on kuollut.

VIKU. Älä helkkarissa! Eilen juuri näin hänet, kun hän meni reppu selässä kylän läpi.

TANELI. Niin, ja kyseli minultakin: missä minun Jussi-poikani mahtaa olla.

JUSSI (itkua tehden). Miksi te minua kiusaatte, kun kumminkin tiedätte, että isäni ja äitini ovat jo aikoja sitten kuolleet?

TANELI. No, no, Jussi, mitä sinä nyt...? Etkö ymmärrä, että me vaan leikkiä puhumme?

VIKU. Joka leikistä suuttuu, se järkeä puuttuu. Eikö niin, Jussi?

HESE. Mitä turhista välität! Tule istumaan tänne miesten joukkoon, niin annamme sinulle pienen ryyppyn sovinnoksi.

VIKU. Jaa tosiaan, sen tahdomme tehdä! (Jussi liikahtelee levottomasti.) Tule ottamaan pieni kulaus, se vahvistaa sinun heikkoa päätäsi, niin että tulet ymmärtämään mikä on leikkiä ja mikä totta. No, otatko?

JUSSI. En.

VIKU. Mitä? Eikö kelpaa? Ooho, poika! Pitääkö sitä tulla väkisten antamaan?

(Nousee ja ottaa pullon käteensä. Jussi astuu pari askelta ovea kohti.)

HEIKKI (lyö synkän näköisenä nyrkkinsä pöytään). Ei!

VIKU (hämmästyen). Mitä?

HEIKKI. Istu alas ja anna Jussin olla rauhassa!

Viku (istuu). Mitä sinä tulet siihen itseäsi sekottamaan?

HEIKKI. En mitään, mutta Jussia ei saa kukaan kiusata. Muistakaa se! (Jussille.) Älä pelkää, Jussi, minä pidän kyllä huolen siitä, ett'ei kukaan uskalla sinua enää kiusata. Ole vaan täällä, jos sinua haluttaa.

JUSSI (seisahtuu sängyn päähän; iloisena). Voi, isäntä!

VIKU (raappii korvansa taustaa). Peijakas, nyt on maailma vallan mullin mallin... (Nousee.) Lähdenkö matkoihini, Heikki? Lähdenkö?

(Peräytyy ovea kohden.)

HEIKKI. Voithan sinä yhtähyvin olla täälläkin.

(Hanna tulee.)

VIKU (iloisena). Mutta kas siinä on Hanna, minun oma hempukkani! Terve, terve, sinä korea tyttö!

(Käy Hannaa kohden.)

HANNA (huiskii käsillään). Pois, pois! Mitä minusta tahdot? Minä haen aitan avaimia.

VIKU. Älä lilluttele! Tule vaan tänne, kultaseni. (Kiertää molemmat kätensä Hannan ympärille.) Näin vaan, näin rakkaasti sinä minun käsissäni olla saat ja sydämesi naputtaa minun kyljessäni. Yksi muisku, piikaseni, yksi muisku!

HANNA (koettaa irtautua). Pois, sinä kirottu penikka! Pois kimpustani! (Lyö Vikua korvalle.) Otatko mennäksesi!

VIKU. Kas kun löi! Nyt en hellitä ennenkun annat muiskun.

HANNA. Auttakaa minua, isäntä, tuon hullun nulikan käsistä!

VIKU. Minäkö nulikka, minä?

HEIKKI. Anna hänen olla, Viku!

VIKU. En! Hän löi minua ja minä tahdon muiskun sovinnoksi.

(Yrittää suutelemaan Hannaa toisten nauraessa.)

TANELI. No mikset voisi antaa sitä hänelle, Hanna?

HANNA. En ikinä! (Lyö kolmasti Vikua kasvoihin.) Hellitätkö! Hellitätkö pakana! Hellitätkö!

VIKU (peräytyy ovelle päin ja lausuu ivaten). Kas, kas, mamsellia, kun on tulinen kuin tuomarin matami, joka huutaa jos kirppu hiukan purasee. Oi-oi! Oletko koskaan poikaa pussannutkaan, koska niin perhanasti piriset? (Kiertää uudestaan kätensä Hannan vyötäisille.) Mutta tanssitaan sitte, sitä sinä osaat kuin röökinä vaan. Potkase pois jaloistasi nuo kalisevat kengät ja pistele sukkasiltasi iloinen tepsutus. (Lyö jalkansa lattiaan.) Hese hoi! Anna tulla iloinen polska, että saamme vähän keikahdella. Tai anna tulla valssia! Valssia, Hese!

HANNA (Hesen ryhtyessä soittamaan). Sinun kanssasi en koskaan! Ja vielä kirkon aikana... Päästä minut heti eli muuten minä syljen!

VIKU. Ei mitään mökinätä enää, nyt mennään!

HANNA. Ei, ei! Minä en tahdo!

(Riuhtasee itsensä irti ja rientää ulos ovesta.)

VIKU. Katso riivattua! (Rientää perässä, mutta kääntyy ovelta takaisin ja tanssii yksinään rallitellen.)
— Jussi, tule hyppimään harakkaa minun kanssani!

JUSSI. Hyppikää itse vaan!

(Menee.)

VIKU (pysähtyy). Mitä hän sanoi? — (Menee äkkiä iloisena pöydän luo.)
Lopeta Hese, lopeta! Tahdon kertoa teille jotakin, pojat!

HESE (lakkaa soittamasta). Mitä sitten?

VIKU. Tahdon kertoa kuinka herrasväki tanssii.

TOISET. Herrasväki...?

VIKU (istuu tuolille). Niin juuri. Herrasväki, sanon minä. Olen sen itse nähnyt.

TOISET. Missä?

VIKU. Kaupungissa. En ole muistanut sitä kertoa, mutta nyt muistan sen niin hyvin. Ah, miten komeata se oli!

HEIKKI. Kuinka sen sait nähdä?

VIKU. Tuomolan Ville vei.

HESE. Tuomolan Ville! Näitkö hänetkin?

VIKU. Näin kyllä. Hän on nyt pulska herra ja kraatarin kisälli. En ollut tuntea häntä ja hän osaa puhua jo ruotsiakin.

HESE. Ruotsia! Osaako hän ruotsiakin?

VIKU. Osaa kyllä, ja hyvin hän sitä puhuukin.

HESE. Oikeinko totta?

VIKU. Ihan totta. Minä olin hänen luonaan ja hän puhui sitä kahden herran kanssa ja naureskelivat aikalailla. Rupesin viimein ajattelemaan, että ne nauravat minua ja oli jo suuttua koko herroille, mutta silloin ne menivätkin pois. Sitte Ville rupesi kyselemään: olenko nähnyt kuinka herrasväki tanssii, ja lupasi viedä katsomaan ja veikin. Mutta se oli kallis lysti, joka maksoi minulle kaksi markkaa. Paljon hausempi oli se, kun hän laitti minut herraksi.

Toiset. Sinutko herraksi?

VIKU (pöyhistelee). Niin, minut juuri hän laitti herraksi.

HESE. Ha-ha-haa, vai herraksi sinua! Olipa sekin otus silloin!

VIKU. Jaa, jaa, ei sitä olekkaan joka poika herrana ollut, mutta minä olen ja Ville sen teki. Hän antoi minulle herrasvaatteet ja minusta tuli niin helkkarin nätti herra, ett'en tahtonut enää tuntea itseäni,

kun peilissä katselin. Komeana kävelin lattialla ja Ville nauroi ja käski olla ylpeän, ja kyllä olinkin. Silloin tulivat taas ne samat herrat sinne ja sitte me lähdettiin. Mutta kun tulimme perille, eivät he ehtineetkään sinne sisään, vaan käskivät minun mennä yksin ja olla ylpeän, kuten ne toisetkin, eikä paljon puhumaan. En minäkään olisi viitsinyt yksin mennä, mutta he tahtoivat vaan ja niin menin viimein, ajatellen, että eihän siellä nyt toki minua syötäne, jos muuta mitä tehtäiskin. Tulin sitte pöydän eteen, jonka takana istui vanha herra, ja minä ymmärsin, että tästä se lappu saadaan. Panin siis ylpeänä kaksimarkkasen pöydälle ja saatuani lapun kouraani, menin sisälle saliin ja silloin se pärähti soimaan.

TOISET. Mikä?

VIKU. Se musiikki. Kas se vasta oli musiikkia, jota kuulla kelpasi. Oli siinä miehiä parikymmentä kumminkin soittamassa ja kovasti se ääni raikui tuossa suuressa salissa. Tuli siihen huoneeseen silloin vilinä: tuli herroja ja tuli mamselleja niin helkkarin kauniita, ett'ei taivaan enkelitkään sellaisia. Oohoh, minä en osaa jutellakaan, miten kauniita ne olivat.

HEIKKI. Entä sitten? Mitenkä ne tanssivat?

VIKU. Hyvin, peijakkaan hyvin! Oi voi sentään, miten sievästi ne taisivatkin tanssia: ei siinä korot paukkuneet eikä jalkaa lyöty, hiljaan se kävi ja pehmeästi kuten nurmikolla, ja kun ne herrat meni naisia ottamaan, niin eivät ne niitä kädestä vetäneet, vaan kumarsivat niin helkkarin nätisti, että vesi tuli silmiini, ja naiset naurahtelivat ja räpyttivät siipiään.

HEIKKI. Nyt valehtelet, Viku!

HESE. Ha-ha-haa. Sinä olet juovuspäissä nukkunut johonkin nurkkaan ja nähnyt enkeleitä unissasi!

(Nauravat.)

VIKU (lyö nyrkkinsä pöytään). Enkä valehtele! Olen itse nähnyt omilla silmilläni, että niillä oli siipi jokaisen kädessä ja ne räpyttivät sitä näin (näyttää kädellään ja lyö taas nyrkkinsä pöytään). Se on totinen tosi!

HEIKKI. Kuka sitä olisi uskonut.

VIKU. Kyllä sen uskoa saatte... Ja ne herrat sitten! Ne olivat aika vekkuleita. Oli siinä eräskin pieni, nätti herra, joka oli oikein ahkera tanssimaan ja naisia naurattamaan. Hän tuli ja kumarsi sillekin mamsellille, joka istui aivan edessäni ja kohta tämä nousi ja räpytti siipeään. Ja voi vietävä kun sen herran suu oli nätissä maseerissa, niin ett'en voinut enää pidättää itseäni, vaan rupesin oikein makeasti nauramaan. Mutta silloinkos ne katsoivat vihaisesti minua, niin että päätäni pyörrytti, ja kohta tuli se vanha herra ja talutti minut ulos, enkä minä osannut puhua mitään ennenkun olin ulkona lumipyryssä. Silloin rupesi pistämään vihaksi ja ajattelin jo mennä takaisin sisälle, mutta samassa tuli Ville ja ne molemmat herrat ja sanoivat... (Äkkiä.) Emäntä tulee!

TOISET (hämmästyen). Mitä? Kuka?

VIKU (näyttää ulos ikkunasta). Emäntä! Tuossa hän tulee!

(Toiset kääntyvät katsomaan.)

HEIKKI. Minä ajattelin, että kuka se nyt tuli.

HESE. Siinä on emäntä ja Kreeta-muori ja me elämme täällä kuin viimeistä päivää.

(Hätääntyvät.)

TANELI. Mitä nyt teemme?

VIKU. Pois pian! Nyt he tulevat jo pihalle!

HESE. Mistä sitte menemme? Ah, ikkunasta! (Ottaa harppunsa.) Pian pois; en tahdo, että emäntä näkee meidät! (Avaa ikkunan.) Tulkaa perässä!

(Hyppää ulos.)

VIKU (sieppaa pullon käteensä). Pian, pian, Taneli! (Taneli hyppää.)
Älä viivytttele, Heikki!

(Hyppää ulos.)

HEIKKI (raappii neuvottomana päätään). Saakuri! Mitenkä tämä nyt oikein on?

HESE (ikkunan alta). No tule pian nyt, Heikki!

(Heikki hyppää ulos ja päästää samassa surkean huudon.)

Kolmas sarja kohtauksia.

Emäntä ja Kreeta-muori. — Sitten kaikki edelliset.
Viimeiseksi opettaja.

EMÄNTÄ (tulee Kreetan kanssa). Olin kuulevinani huutoa, vaan eipä täällä näy ketään olevan.

KREETA-MUORI. Minusta se kuului kauvempaa.

EMÄNTÄ (lähestyy pöytää). Mitä...? Mistä nämät lasit ovat tänne tulleet?... Ah, nyt ymmärrän!

(Panee virsikirjan pöydälle ja istuu sänkyyn
peittäen käsillä kasvonsa.)

KREETA-MUORI (itseksensä). Näyttää siltä, kuin täällä olisi pidetty juominkia. (Nostelee laseja.) Neljä lasia pöydällä merkitsee sitä, että heitä on ollut neljä. Mutta missä he nyt sitten ovat, kun eivät ole näitä pois korjanneet? (Ääneen.) Kuulehan, Leena, mitä sinä tästä ajattelet?

EMÄNTÄ. Minä ymmärrän kaikki! Ah, minä ymmärrän kaikki! Voi, tällaista en olisi koskaan uskonut. He ovat menneet pakoon, kun huomasivat meidät.

KREETA-MUORI. Pakoon! Mistä he pakoon olisivat menneet? — (Kumartuu ulos ikkunasta.) Herra Jumala, onhan se Heikki!

EMÄNTÄ (hypähtää ylös). Mitä sanot? Missä on Heikki?

KREETA-MUORI (osottaa ulos). Katso, tuossa hän makaa suullaan.

EMÄNTÄ. Herra siunatkoon! Heikki!

(Istuu, sänkyyn itkien ja käsiään väännellen.)

KREETA-MUORI (kiiruhtaa ulos). Onko hän kuollut?

EMÄNTÄ. Voi, minun ainoa poikani!... Viimeinen poikani... Armahda minua, Jumala! Kirous on langennut suvullemme ja tappanut kaikki... kaikki.

(Ikkunan alta kuuluu Kreeta-muorin ääni.)

KREETA-MUORI. Hän on pyörryksissä... kantakaa hän sisään... Hanna, tuo vähän vettä!

EMÄNTÄ (hypähtää ylös). Hän elää, hän elää! (Katsoo ulos). Hän elää ja he tuovat hänet tänne! Kiitetty olkoon Jumala iankaikkisesti! (Ristii kätensä hartaana.) Sydämeni syvyydestä kaikukoon ylistys sinulle, Herra, kun armahdat minua ja annat poikani elää! Hänestä tulee vielä hyvä ja kelvollinen ihminen sinulle kunniaksi ja minulle vanhuuteni iloksi. —

(Menee ovelle. Kreeta-muori tulee ja hänen perässään Hese,
Taneli, Viku ja Jussi kantaen Heikkiä, joka valittelee.
Jälessä kulkee Hanna kantaen vesiämpäriä.)

KREETA-MUORI. Minä luulen, että hänen vasen säärensä on mennyt poikki.

(Kantajat laskevat Heikin vuoteelle ja peräytyvät alakuloisina ovensuuhun; Jussi nyyhkyttää.)

HEIKKI. Voi, voi... Antakaa minulle juotavaa.

EMÄNTÄ (ottaa ämpäristä vesikupin). Kas tässä, juo vaan, Heikki, juo.

(Kohottaa Heikin päätä hänen juodessaan ja laskee sitte vesikupin pöydälle sekä istuu penkille vuoteen päänaluisen viereen.)

KREETA-MUORI. Minun pitäisi katsoa minkälainen se jalka on. Täytyy saada ensin tuo saapas pois.

HESE (astuu esiin). Otanko minä sen?

(Aikoo tarttua saappaaseen.)

KREETA-MUORI. Ei vetämällä, ei! Se täytyy rikkoa. Leikkaa se rikki, mutta hyvin varovasti; ei auta saapasta sureminen.

HESE. Kyllä, kyllä ymmärrän.

(Ottaa puukkonsa ja puuhailee saappaan kanssa.
Heikki valittelee.)

EMÄNTÄ (silittää Heikin päätä). Heikki parkani, kuinka se näin menikään?

HEIKKI. Kaikki on mennyttä nyt, äiti! Minusta ei ole enää mihinkään...
Ai, ai! Niin se on... Minä joisin taas.

(Emäntä antaa vettä.)

HESE (itseksensä). Minun syyntä, minun syyntä. (Ääneen, saatuaan saappaan poistetuksi.) Nyt se on tehty!

KREETA-MUORI (tarkastaen jalkaa). Ai, ai, tämä on pahasti murtunut, hyvin pahasti. Nyt ei ole muuta neuvoksi kuin lähteä hakemaan lääkäriä kaupungista. Poika parka, kyllä nyt saat kauvan aikaa sairastaa, ennenkun jaloillesi taas pääset; semmoinen täräys tämä oli. (Hannalle.) Tuo tänne muutamia riepua, Hanna, niin laitan kylmiä kääreitä jalan ympärille, kunnes lääkäri tulee. Se tietääkseni estää ajettumista ja kuumetta. (Hanna menee.) Kuka lähtisi lääkäriä hakemaan?

EMÄNTÄ (Heselle). Etkö sinä tahtoisit mennä, Hese?

HESE. Menen kyllä.

HEIKKI. Niin, mene vaan, Hese, sinä olet tottunut sellaisiin. Antakaa hänelle rahaa matkaan, äiti, ei sitä tiedä, mitä matkalla tapahtuu.

EMÄNTÄ. Kyllä, kyllä, minä tuon heti.

(Menee kamariin.)

HANNA (tulee, kädessä riepua). Kelpaako nämät? En löytänyt näin kiireessä parempia.

KREETA-MUORI. Ne on kyllä hyviä. (Pistää rievut ämpäriin ja asettaa yhden niistä kipeälle jalalle.) Tämä on tietääkseni hyvä keino. Pitää vaan muuttaa jokaisen puolen tunnin kuluttua.

EMÄNTÄ (tulee pitäen rahaa kädessään). Kas tässä olisi kymmenen markkaa, ota tämä ja koeta kiirehtiä.

(Antaa sen Heselle.)

HESE (hämillään). Kyllä koetan. Mutta en minä... niin... olisi ollut itsellenikin sen verran... ja kun se vielä...

EMÄNTÄ. Kiirehdi nyt vaan.

HESE. Tahtoisin ensin sanoa, että tämä on minun syyntä. Minähän ensin menin... ei kun hyppäsin...

(Taneli ja Viku liikahtelevat levottomasti.)

HEIKKI. Älä puhu semmoisia, Hese.

HESE (alakuloisena). Minun syyntä tämä on. Antakaa se anteeksi.

EMÄNTÄ. Kyllä, kyllä. Mene vaan Herran nimeen ja tule onnellisesti takaisin lääkärin kanssa.

HESE. Kyllä hänet etsin ja tänne tuon, niin pian kuin suinkin.

(Menee.)

EMÄNTÄ. Ja menkää te, pojat, auttamaan häntä, sillä se varsa taitaa olla vähän vallaton.

(Menevät.)

HEIKKI. Jää sinä tänne, Jussi! Tahdon sanoa jotakin.

EMÄNTÄ (istuu tuolille sängyn jalkapuoleen.) Miten on laitasi nyt?
Polttaako se kovin?

HEIKKI. Ei nyt enää.

EMÄNTÄ. Ottaisitko ruokaa?

HEIKKI. Otan kyllä, mutta ensin tahtoisin vähän puhua teidän kanssanne, äiti.

EMÄNTÄ (Hannalle). Vie pois nuo lasit tuosta ja mene panemaan ruokaa pöytään, ennenkun kaikki jäähtyvät. (Hanna kokoaa lasit tarjottimelle ja menee. Kreeta-muorille.) Ja mene sinäkin, Kreeta hyvä, päivälliselle sinne uuteen tupaan; minä tulen heti perässä.

KREETA-MUORI. Kiitos kaunis, joutaahan tästä menemään.

(Menee.)

HEIKKI (hetkisen äänettömyyden jälkeen). Äiti.

EMÄNTÄ. Mitä?

HEIKKI. Älkää olko vihainen minulle.

EMÄNTÄ (hellästi). Ei millään tavalla, poikaseni. Tämä onnettomuus on jo kyllin suuri rangaistus sinulle.

HEIKKI. Pahuus on saanut palkkansa. Ilmankos olenkin niin huonosti elänyt.

EMÄNTÄ. Niin, Jumala on rangaissut sinua tänä päivänä ja kiitetty olkoon hän, kun antoi sinulle vielä armonaikaa eikä heti kuolettanut. Nyt on sinulla sopiva aika ajatella tulevaista elämää ja tulla uudeksi ihmiseksi.

HEIKKI. Niin, niin, sen minä tahdon tehdä... Luuletteko minun jo pian kuolevan?

EMÄNTÄ. En, sitä en luule. Olisihan se voinut nyt pudotessa jo tapahtua.

HEIKKI. Niin... Mutta jos kuitenkin tulisi siten tapahtumaan, niin ottakaa silloin Jussi kasvattipojaksenne, koska ei teillä ole muutakaan perillistä, ja hän ansaitsee sen hyvin, sillä hän on parempi kuin minä.

(Jussi nojaa hämmästyneenä sängynkarmiin.)

EMÄNTÄ. Puhutaan siitä sitte toisten.

HEIKKI (Jussille). Kaikissa tapauksissa tahdon, että sinusta pidetään parempaa huolta kuin tähän asti... Tahdon pitää sinusta kuin omasta veljestäni.

(Jussi nyyhkyttää.)

EMÄNTÄ. Sen hän, poika parka, kyllä ansaitse. Hän onkin koko ikänsä saanut kärsiä ihmisten pilkkaa ja ylenkatsetta, ja kuitenkin on hän niin hyvä ja hiljainen.

HEIKKI. No mitä arvelet asiasta, Jussi?

JUSSI. Voi, voi, en minä tiedä... miten minä... Olen muutenkin niin huono... Ja kun te aina olette ollut niin hyviä minulle... Otitte tänne ja armahditte, kun ei kukaan minusta huolinut eikä antanut minulle ruokaa.

(Itkee.)

EMÄNTÄ. Poika parka, paljon olet saanut sinäkin kärsiä...

HEIKKI. Mutta nyt siitä tuleekin loppu! Mene syömään, Jussi, ja jätä meidät vähäksi aikaa.

(Jussi menee.)

EMÄNTÄ. Kyllä hän parempaa kohtelua tarvitseekin... Sinäkin olet ollut hänelle niin ylen ankara.

HEIKKI. Niin, Jumala paratkoon, en ole sitä ymmärtänyt... Mutta nyt tahdon sovittaa pahuuteni. (Hetken vaitiolo.) On vielä yksi asia, joka minua kovasti surettaa.

EMÄNTÄ. Mikä sitten?

HEIKKI. Voi, se on niin surkean surkeaa! Olen häväissyt itseni, äiti. En muista sitä itse, mutta pojat kertoivat.

EMÄNTÄ. Oliko se viime yönä?

HEIKKI. Oli.

EMÄNTÄ. Sano se minulle?

HEIKKI. Häpeän sitä puhua ja kiukuttaa kun ajattelenkin.

EMÄNTÄ. Sano nyt vaan, ehkä voidaan se vielä auttaa.

HEIKKI. Olin Mäkelässä...

EMÄNTÄ. Ja mitä?

HEIKKI. Otin Mäkelän emännän kiinni.

EMÄNTÄ. No?

HEIKKI. Voi, voi! (Peittää käsillä kasvonsa.) Otin kiinni ja... suutelin.

EMÄNTÄ. Entä sitten?

HEIKKI. En tiedä... Emäntä itki kovasti.

EMÄNTÄ. Vai niin. Kovin olikin tuhma työ. Ja nyt tiedän, miksi Mäkelän emäntä oli niin kummallinen, kun tervehti minua kirkonmäellä. Ei tullut puhelemaankaan kuten ennen.

HEIKKI. Se on siis totta! Voi, nyt en enää kehtaa hänelle silmiäni näyttää.

EMÄNTÄ. Älä sitä sure. Minä puhun hänelle siitä ja hän antaa sen kyllä anteeksi, sillä hän on hyvä ihminen ja uskovainen.

HEIKKI. Tehkää se, äiti, voi tehdä se!

EMÄNTÄ. Ole huoleti, sen teen.

(Opettaja tulee.)

OPETTAJA. Hyvä päivää, isäntäväki.

EMÄNTÄ (nousee). Jumal'antakoon, opettaja. Te tulette surulliseen aikaan.

(Kättelevät.)

OPETTAJA. Niin. Kuulin tämän Honkamaan Heseltä ja täytyi poiketa katsomaan. Hän tuli vastaani tuimasti ajaen, ja kun tunsin varsanne, niin viittasin hänet pysähtymään ja hän kertoi tämän... Hyvää päivää, isäntä!

HEIKKI. Päivää.

(Kättelevät.)

EMÄNTÄ. Ikävä on tällainen tapaus aina ja nyt kumminkin, kun tulee kiirein työaika. Nyt saamme ottaa pari kesämiestä avuksemme.

OPETTAJA. Ei vahinko ajasta välitä, silloin se tulee, kun sitä vähimmän odottaa.

EMÄNTÄ (antaa tuolin). Istukaa, opettaja.

OPETTAJA (istuu). Mitä aiotte tehdä nyt maatesanne?

HEIKKI. En tiedä.

OPETTAJA. Eikö teillä ole mitään lukemista?

HEIKKI. On kyllä. Paitsi raamattua ja virsikirjaa on vielä pari postillaa.

EMÄNTÄ. Ja "Paratiisin yrttitarha".

OPETTAJA. Ettekö koskaan ole ajatellut sanomalehteä? Siinä olisi huvittavaa lukemista, joka tuo vielä hyötyäkin tullessaan.

HEIKKI. Kyllä ne niin sanovat, mutta ei ole tullut sitä hankituksi.

OPETTAJA. Hankkikaa nyt sitten. Parilla markalla saatte koko kesäksi hyvää lukemista, ja minä olen varma siitä, että syksyllä olette niihin tyytyväinen. Niitä saa tilata kirkonkylän postikonttorista ja minä voin sen kyllä toimittaa.

EMÄNTÄ. Mutta eikö niistä tule pahennusta?

OPETTAJA. Kuinka niin?

EMÄNTÄ. No kun niissä on vaan maallisia juttuja ja vieroittavat ihmisiä pois oikealta tieltä.

OPETTAJA. Ei suinkaan, sitä ne ei tee. Nehän juuri koettavat antaa oppimattomille neuvoja ja kasvattaa heissä halua pyrkimään tiedon puulle, että jokainen tulisi selvästi tuntemaan hyvän ja pahan.

EMÄNTÄ. Sepä se, ja sitte lankeemaan.

OPETTAJA. Mitä sillä tarkoitatte?

EMÄNTÄ. Tarkoitan sitä, että Eeva ja Aatamikin pyrkivät tiedon puulle ja lankesivat.

OPETTAJA (mieltävästi). Ehkä se on vähän niinkin. On kyllä mahdollista, että tieto voi tuoda tullessaan uusia paheita, mutta on myöskin huomattava, että tieto laajentaa huomiomme ja auttaa meitä ymmärtämään mitkä ovat hyvän ja pahan seuraukset. Sentähden on velvollisuuskkin koettaa oppia niin paljon kuin mahdollista.

EMÄNTÄ. Meikäläiset, alhaisen kansan ihmiset, eivät ollenkaan tarvitse tietää kaikkia maailman asioita, semmoiset ovat meille vaan vaivaksi ja vastukseksi. Pääasia on, että elämme Jumalan tahdon mukaan ja tottelemme omantuntonme ääntä, joka on tarpeeksi selvä hyvän ja pahan ilmoittaja. On mielestäni paljoo parempi, että elämme yksinkertaisessa tietämättömyydessä kuten Aatami ja Eeva, kuin että rupeaisimme haparoimaan sellaista, josta ei ole tietoa onko se edes Jumalan mielen mukaistakaan.

OPETTAJA. Eikö Jumala ole itse hyvyys ja eikö hyvyyden oppiminen ole hänelle otollista? Totta toki. Älkää luulko, että sanomalehdet, enempää kuin kirjatkaan, koettavat ihmistä silti pahentaa, vaikk'ei ne sisälläkään samoja sanoja kuin raamattu ja kaikenlaatuiset postillat. Ei, ei, siten ei pidä ajatella. Niiden tarkoitus on opettaa meille, miten meidän tulee elää ihmisinä ihmisten seurassa, ett'emme olisi haitaksi ja häiriöksi toinen toisellemme, ja niiden tarkoitus on vielä tämän ohessa antaa meille hyviä neuvoja kaikissa niissä asioissa, joita me jokapäiväisessä elämässä tarvitsemme, sekä huvittaa meitä ett'emme väsyisi ja veltostuisi. Tällainen on niiden tarkoitus ja se ei missään tapauksessa voi olla paha.

EMÄNTÄ. Jos se niin on, kun sanotte, niin ei se paha olekkaan.

OPETTAJA. Uskokaa minua, ne ovat vaan välikappaleita ihmisten parhaaksi, ja väärin on elää tietämättömyydessä silloin kuin voi tietoa saada. Se on mielestäni niiden leivisköjen maahan kätkemistä, jotka Herra on haltuumme antanut ja joita meidän velvollisuutemme on viljellä ja kartuttaa, niin että tulisimme niin hyviksi kuin mahdollista. Ajatelkaa miten onnellista olisi sellainen elämä, missä ei pahuutta löydy.

EMÄNTÄ. Jaa, jaa, sen minä kyllä ymmärrän. Sitäkö ne sanomalehdetkin opettavat?

OPETTAJA. Sitä juuri.

EMÄNTÄ. No, koska niin on, niin ottakoon Heikki sitten sen lehden ja lukekoon, nyt kun hänellä on niin hyvä aikakin. Minäkin saan sitte nähdä, mitä niissä on.

OPETTAJA. Ja minä olen vakuutettu, että olette tyytyväinen, kun tutustutte niihin. (Nousee.) Nyt minun pitää lähteä, mutta tahdon vielä toistenkin tulla tänne puhumaan näistä asioista. Olen mielissäni tästäkin kohtauksesta ja toivon, että valistus on taas ottava askelen Suomen synkässä salossa.

TOINEN NÄYTÖS.

Sama tupa, muutettuna siten, että seinät ovat maalatut valkoisiksi ja sängyn paikalla on sanomalehtihylly, jossa on tukku sanomalehtiä ja muutamia kirjoja. Lattialla on kaksi pitkää pöytää ovesta katsojiin päin ja pöytien molemmin puolin pitkät penkit. Seinällä oven päällä on taulu, johon suurilla roomalaisilla kirjaimilla on maalattu sana *Lukutupa*. Oven ja hyllyn välisellä seinällä on

vaatekoukkuja. — On sunnuntai-päivä, vuosi edellisestä näytöksestä.

Ensimmäinen sarja kohtauksia.

Jussi, joka on yksinkertaisesti mutta siististi puettuna, kuten muukin talonväki. — Heikki, Emäntä ja Kreeta-muori. Viimeisenä Opettaja.

JUSSI (tulee ja pistää oven säppiin). Täytyy panna haka päälle, ett'ei kukaan pääse katsomaan ennenkun isäntä tulee kirkosta. Hän kielsi sen mennessään ja sanoi, että iltapäivällä kutsutaan kylän nuoret tänne. (Katselee iloisena ympärilleen.) Miten ne saavatkaan hämmästyä nähdessään tämän tuvan näin kauniina ja valkoisena, kun se eilen aamulla vielä oli musta kuin pirtti. (Katselee taulua oven päällä.) Mutta tämä onkin nyt lukutupa ja tuossa on sen nimi kaikkien nähtävänä. (Ottaa lakin päästään.) Kas kun en nytkään huomannut heti ottaa lakkia päästäni, vaikka isäntä on sanonut, ett'ei sitä sovi huoneessa pitää. (Panee lakkinsa naulaan ja pyörähtää iloisena ympäri.) Voi, miten hauskaa oli eilenkin illalla, kun isännän kanssa yhdessä maalasimme tämän tuvan eikä kukaan päässyt katsomaan, ei emäntäkään, vaikka kävi pyytämässä. Ja sitten hän kertoi minulle ihmeellisiä asioita, joita on itse kuullut ja nähnyt siellä koulussa, jossa viime talvena oli, ja niitä hän nyt rupeaa meille opettamaan tässä tuvassa. Voi, miten hyvä hän on. Minuakin puhuttelee kuin omaa veljeänsä, niin että oikein minua... (Ovelle koputetaan.) Ah, nyt on isäntä jo tullut.

(Rientää avaamaan. Heikki, Emäntä ja Kreeta-muori tulevat.)

HEIKKI (iloisena). Kas niin, äiti, nyt näette, mitä olen täällä hommannut.

(Emäntä ja Kreeta-muori ihmettelevät.)

EMÄNTÄ. No voi nyt ihmettä miten valoisa tämä on!

KREETA-MUORI. Enhän enää tunne koko tupaa!

EMÄNTÄ. Ja sinä pidät tämän nyt lukutupana?

HEIKKI. Niin olen aikonut, ja kaikki onkin jo niin valmiina, ett'ei nyt aluksi enää muuta tarvita kuin ahkeria lukumiehiä. (Ottaa povestaan tukun sanomalehtiä.) Tässäkin on vähän lukemista entisten lisäksi.

(Heittää ne hyllylle. Emäntä ja Kreeta-muori istuvat.)

KREETA-MUORI. Minkätähden tällaisiin puuhiin olet ruvennut, Heikki?

HEIKKI. Saadakseni kylämme nuorison paremmille tavoille. (Lyö Jussia olalle.) No, Jussi, miltä näyttää tupamme sinun silmissäsi?

JUSSI (hymyillen). Kuin kirkon sakasti.

HEIKKI. Vai niin. No se ei ole hullumpaa.

EMÄNTÄ. Luuletko saavasi heidät muuttumaan?

HEIKKI. Jos minun vaan onnistuu saada heidät täällä käymään, niin olen varma, että he ajan mittaan muuttuvat.

EMÄNTÄ (hartana). Auttakoon Jumala sinua ja ohjatkoon viisaudellansa, että niin tapahtuisi. Minä sitä hartaasti toivon.

HEIKKI. Kiitän teitä, äiti, hyvästä toivotuksestanne ja tapahtukoon niinkuin sanotte. Alku on tehty ja opettajan avulla tahdon kaiken taitoni käyttää heidän hyväkseen. Viime talvena olen paljon ajatellut tätä asiaa.

KREETA-MUORI. Ja siten olet keksinyt tämän lukutuvan?

HEIKKI. Ei tämä mikään keksintö ole, ei ainakaan minun keksintöni. Näitä on kyllä muualla, vaikk'ei meillä sitä vielä tunneta. Mutta minä olen aikonut järjestää tämän toisella tapaa, kuin mitä ne yleisesti ovat.

KREETA-MUORI. Vai niin. (Emännälle.) No mitä sinä ajattelet tästä Heikin puuhasta?

EMÄNTÄ. Hän saa tehdä niinkuin itse tahtoo, sillä luulen, että siitä tulee hyvää perässä. Tätä tupaa emme nyt enää ollenkaan tarvitse.

KREETA-MUORI. Mutta minun mielestäni on oikein synty, että näin kaunis huone jää siten turhanpäiväiseen kujeilemiseen.

HEIKKI (hymyilee). Niinkö muori ajattelee?

KREETA-MUORI. No kuinka sitten? Olisihan täällä muutenkin hauska olla. Ei meidän kylässä ole yhtään näin iloisen näköistä huonetta kuin tämä.

HEIKKI. Ja kumminkin voisi jokainen hät'hätää laittaa tupansa ainakin yhtä hyväksi. Tämäkin oli niitä rumimpia mitä täällä Korvenkylässä löytyy.

KREETA-MUORI. Jaa, en tiedä, mutta iloisen näköiseksi vaan olet tämän vanhan tuvan saanut.

HEIKKI. Siinä pitää olla valoa missä sitä tarvitaankin. (Jussille.) Kas niin, Jussi, nyt saat mennä kutsumaan kyläläiset tänne. Käy joka tuvassa ja sano minulta terveisiä, vaan älä sentään ilmoita, mitä on tekeillä. Ei suinkaan kukaan ole täällä käynyt?

JUSSI. Ei kukaan. (Ottaa lakkinsa.) Pyydänpö vanhuksia myös tulemaan... ja Korven-vaaria?

HEIKKI. Kaikki vaan, ilman eroitusta.

(Jussi menee.)

KREETA-MUORI. Tuo Jussi on muuttunut vallan toiseksi sitte viime kesän.

EMÄNTÄ. Niin, Jumala paratkoon, hän on yhtä viisas kuin muutkin, vaikka ihmiset huonolla kohtelullaan olivat hänen kokonaan pilata. Poika parka jo itsekin uskoi olevansa tuhmin maan päällä.

KREETA-MUORI. Oli se onni hänelle kun pääsi teille.

HEIKKI. Niin luulen minäkin. Kuka tietää, minkälainen hän nyt olisi, jos sama meno olisi saanut jatkoa.

EMÄNTÄ. Niin, niin. Ja ajatteleppas itseäsikin, mikä nyt olisit, jos vielä eläisit kuten ennen.

HEIKKI. Ei sitä tiedä. Jumalalle olkoon kuitenkin kiitos, kun osasin sen vielä jättää. Ja luulen, että parhaana apunani onkin ollut salainen kuolemanpelko, sillä en voi unohtaa isäni valaa ja veljieni kohtaloa.

EMÄNTÄ (liikutettuna). Sinua on kumminkin säästetty aina tähän päivään asti, ja minä olenkin jo ruvennut uskomaan, että sinä saat jäädä minulle vanhuuteni iloksi.

HEIKKI (liikutettuna). Niin, äiti, sitä minäkin olen hartaasti toivonut... Muuten luulen, että tehtäväkseni on määrätty auttaa kylämme tietämättömiä nuorukaisia paremmille tavoille. Oli onni, kun jalkani katkesi ja rupesin kirjoja ja sanomalehtiä lukemaan. Niitä tapauksia saan kiittää, että nyt olen edes tällainen kuin olen. Ja opettajalle olen aina oleva kiitollinen, sillä hän se oli, joka aukasi silmäni ja hän minut kansanopistoonkin toimitti.

EMÄNTÄ (hartaana). Hän oli Jumalan lähettiläs otollisella hetkellä.

HEIKKI. Hän on kunnan mies, joka ymmärtää tehtävänsä. Olisin kovin iloinen, jos hän nyt olisi täällä minua neuvomassa.

KREETA-MUORI. Tietääkö opettaja tämän sinun puuhasi?

HEIKKI. Ei vielä, mutta aikomukseni on puhua siitä hänen kanssaan niin pian kuin vaan saan tilaisuutta siihen.

(Opettaja tulee.)

OPETTAJA. Hyvä päivää, hyvät ystävät!

HEIKKI. Ah, opettaja! Tervetuloa täydestä sydämeistäni, te tulette aivankuin kutsuttuna, vaikk'en osannutkaan teitä yhtään odottaa.

(Kättelevät. Emäntä ja Kreeta-muori nousevat.)

OPETTAJA. Lähdin huvikseni kävelymatkalle ja tulin aina tänne asti. Hyvää päivää, emäntä! (Kättelevät.) Ja te, Kreeta-mummo, tekin olette täällä. (Kättelee.) No mitä teille kuuluu?

KREETA-MUORI. Jumala varjelkoon teitä, herra maisteri; hyvää minulle kuuluu, nyt niinkuin aina

ennenkin. Miten teidän nuori rouvanne jaksaa?

OPETTAJA. Kyllä hän hyvin voi. (Katselee ympärilleen.) Mutta sanokaas minkätähden tämä tupa on näin muutettu, aivankuin... (huomaa taulun oven päällä). Aha, tätäpä juuri arvelinkin! (Tarttuu Heikkiä käteen.) En voi sanoa kuinka iloinen olen! Toivotan teille onnea ja menestystä täydestä sydämestäni. Olenkin melkein odottanut teiltä jotain tällaista.

HEIKKI. Ei kestä kiitellä, koska minä oppimattomana kansanlapsena en tiedä miten oppineet ja sivistyneet tällaisissa tapauksissa menettelevät. Aikomukseni onkin pyytää teiltä hyviä neuvoja.

OPETTAJA. Mitä neuvoja te tarvitsette? Onhan täällä jo kaikki niinkuin olla pitää.

HEIKKI. Niin kyllä, mutta olen aikonut järjestää lukemisen täällä toisella tapaa kuin yleisesti tehdään ja siitä juuri tahtoisin puhua kansanne. Mutta tehkää hyvin ja istukaa, herra opettaja.

OPETTAJA. Miten te sitte aiotte menetellä?

(Istuvat vastakkain pöydän ääreen. Emäntä ja Kreeta-muori istuvat lähekkäin ja kuiskailevat silloin tällöin keskenään.)

HEIKKI. Sanokaa ensin minulle, mistä se tulee, että kansamme niin itsepintaisen jäykästi vastustelee kaikkia uudistuksia?

OPETTAJA. Luonnollisesti sentähden, ett'ei se käsitä niitä. Ja tämän lisäksi uskotaan varmasti, että niistä tulee vaan pahennusta.

HEIKKI. Niin kyllä, mutta mistä on tuommoinen luulo saanut alkunsa?

OPETTAJA. Jumala sen tietää. Ehkä siitä, että kansamme on aina saanut luottaa omaan itseensä ja kalliisti ostanut ne tavat ja kokemukset, jotka se omistaa. Ja tämä luulo on kehittynyt aivan yleiseksi ja imeytynyt jäykkään luontoomme niin voimakkaasti, että on tapana vastustaa vielä sittekin, vaikka jo osaksi käsitetäänkin se parannus, jonka uudistus tuottaa.

HEIKKI. Niin, niin, jäykkä ja hidas luonto on sivistyksellekin suurimmaksi haitaksi.

OPETTAJA. Minä olen joskus ajatellut siten, että jäykkyys ja hitaisuus juuri ovatkin kansamme suurin onni. Ennen ainakin ovat ne sitä olleet ja epäilemättä tulevat vieläkin olemaan. Nehän juuri ovat ne ominaisuudet, jotka yhdessä Jumalanpelvon kanssa ovat vaikuttaneet sen, ett'ei kansamme koskaan ole ryhtynyt mihinkään häpeälliseen ja pikapäiseen tekoon. Historiamme lehdet ovat alusta alkaen niin puhtaat kuin olla voi, eikä etsimälläkään voi löytää mitään, joka tuottaisi meille katumusta ja häpeää. Tämän tähden voimme hyvällä syyllä uskoa, että kun kansamme kerran tulee käsittämään sivistyksen tarpeellisuuden, niin eikö se silloin pidä yhtä lujasti ja taipumattomasti kiinni tästä uskostaan, kuin se on pitänyt ja pitää muistakin tavoistaan.

HEIKKI. Ah, niin, sehän on aivan selvä! Sittenhän sivistyksen perustus seisookin lujassa kuin konsanaan mikään graniittivuori.

OPETTAJA. Aivan oikein. Luonnettamme voi täydellä syyllä verrata graniittikiveen. Niinkuin graniitti on kovaa ja vaikeata muodostaa, niin on Suomen kansan luonnekin; mutta kun se kerran onnistuu, niin silloin siitä tuleekin kappale, joka on sekä vahva että kaunis. Mutta siihen tarvitaan paljon työtä ja kauvan kestänee ennenkun niin pitkälle päästään.

HEIKKI. Tuskinpa siihen niin suuria ponnistuksia tarvitaan, jos vaan tunnettaisiin oikea työtapo. Kansamme on älykäs ja elinvoimainen sekä oppii ja omistaa mielellään kaiken sen, jolla varmasti tietää hyödyttävänsä itseään. Mutta sen täytyy olla varmasti vakuutettu asian hyvyydestä ennenkun se uskoo. Sentähden olisi sivistystyökin kansan keskuudessa tehtävä niin yksinkertaisessa muodossa ja niin lähellä heitä kuin suinkin. Parhaimpana keinona olisi luullakseni personallinen keskustelu, koska ainoastaan siten saataisiin ennakkoluulot parhaiten poistetuksi ja jäykimmätkin asiata miettimään. Vai mitä te arvellette, opettaja?

OPETTAJA (miettii). Keino on kyllä hyvä, mutta miten sen voi toteuttaa... (Pudistaa päätään.) Ei, se ei ole mahdollista! Ajatelkaa, kokonainen kansa... mistä niin paljon puhujia saataisiin?

HEIKKI. En tarkoita, että pitäisi käydä mökistä mökkiin puhumassa. On niitä muitakin keinoja.

OPETTAJA. Ja mimmoisia?

HEIKKI. Sekin esimerkiksi, että pantaisi toimeen pieniä iltakokouksia, joissa kyläläiset voisivat vapaasti keskustella kaikista eri asioista, sen mukaan miten jaksavat ymmärtää.

OPETTAJA. Todellakin! Se ei olisikaan hullumpaa!

HEIKKI. Ja tällaisia kokouksia varten ovat lukutuvat ihan paikallaan.

OPETTAJA. Ah, nyt minä ymmärrän teitä ja nyt teidän täytyy selittää minulle, miten olette aikonut sen järjestää.

HEIKKI. Mielelläni sen teen, koska haluan tietää mitä te siitä ajattelette. Minun ajatukseni on se, että kukin kyläkunta muodostaa oman piirinsä, joka määrättyinä aikoina kokoontuisi lukutupaansa lukemaan ja keskustelemaan, ja että lukutuvan hoitajana toimii henkilö, joka mahdollisimman hyvin pystyy asioita arvostelevaan ja selittämään. Älköön myös sallittako, että kukin lukee itsekseen, vaan lukekoon yksi kaikille aina vuoronsa perään ja sitte keskusteltakoon luetusta asiasta. Tällainen menettelytapa on minun mielestäni parhain, koska siten saadaan kaikki samalla kertaa tutustumaan jokaiseen eri asiaan ja myöskin niitä ymmärtämään.

OPETTAJA. Hyvin ajateltu! Jatkakaa.

HEIKKI. Ja sitte voitaisiin ottaa esille myöskin kaikenlaisia oppiaineita ja kaikkia muita kysymyksiä ja aatteita, mitkä vaan voivat olla heille opiksi ja huviksi.

OPETTAJA. Aivan oikein!

HEIKKI. Ja kun kerran on päästy hyvään alkuun, niin sitten se käykin jo ihan itsestään ja lukutuvilla on silloin parempi merkitys kuin nyt. Ne ovat puoliksi kouluja, puoliksi tavallisia illanviettoja, joissa vallitsee rattoisa mieliala ja siveellinen ajatuskanta. Ja koska saman kylän asukkaat tuntevat hyvin toisensa, niin vältetään heti alusta alkaen tuo tavallinen kursastelu.

OPETTAJA. Niin kyllä, mutta suurin pula tulee kuitenkin niistä henkilöistä, jotka pystyvät ja tahtovat ruveta muita ohjaamaan. Jokaisessa kylässä ei niitä ole.

HEIKKI. Ei ole, mutta toivoa sopii, että niitä ilmestyy varsinkin kansanopistojen avulla. Kun ensin on saatu pari kolme kyläkuntaa hyvään alkuun, niin uskon, että toisetkin seuraa perässä. Siten on kukin kylä oma sivistyspiirinsä ja niiden työ on sekä helppoa että hauskaa. Ja nämät piirit voitaisiin taas yhdistää keskenään johtajiensa kautta, jotka muodostaisivat jonkunlaisen toimikunnan, joka silloin tällöin kokoontuisi neuvottelemaan yhteisistä asioista. Sillä tavoin tulee koko pitäjän väestö olemaan mukana ja jokainen omassa kylässään. Väliin voisi myöskin pitää yleisiä kokouksia ja varsinaisia huvitilaisuuksia, joihin kaikki eri kyläkunnat ottavat osaa. Näin olen minä asian ajatellut ja tällä tavalla voitaisi minun mielestäni parhaiten johdattaa kansamme yksinkertaisuudessa kasvanutta henkistä elämää ja saada sitä ymmärtämään ajan vaatimuksia.

OPETTAJA. Mainiosti se siten käy! Syvimmätkin pohjakerrokset saadaan siten esiin kaivetuiksi.

HEIKKI. Niin, kun jokaisessa maamme kylässä kerran on lukutupa ja niissä koko kylän asukkaat innokkaina kuulijoina ja keskustelijoina, niin silloin on suuri sivistystyö mahtavassa käynnissään, jonka seuraukset ovat arvaamattoman suuret.

OPETTAJA (innostuneena). Niin, se on aivan verratonta! Sen aatteen hyväksi täytyy tehdä kaikki mitä suinkin voi!

HEIKKI. Niin täytyy.

(Istuvat miettiväisinä.)

OPETTAJA (katsellee taulua oven päällä). Tänäkö te avaatte tupanne?

HEIKKI. Niin on aikomukseni, ja Jussi onkin par'aikaa kutsumassa kyläläisiä kokoon. Se oli oikein hyvä, kun te tulitte tänne; nyt pyydän teitä auttamaan minua näissä alkuvalmistuksissa, sillä itse olen vielä hyvin taitamaton, ja miten voinee sokea sokeata taluttaa.

OPETTAJA. Uskon varmasti, että onnistutte. Olette itse elänyt niissä oloissa ja tiedätte hyvin, mitä tarvitaan. Mitä kyläläiset sanovat tästä?

HEIKKI. He eivät vielä tiedä puuhastani juuri mitään. Mutta on minulla sentään jo yksi liittolainenkin, joka epäilemättä tulee hartaasti minua kannattamaan ja ehkä toisia seuraa perässä.

OPETTAJA. Kuka se on?

HEIKKI. Honkamaan Hese, sama, joka toi lääkärin kaupungista jalkaani parantamaan.

OPETTAJA. Vai niin. Hän onkin nyt muistaakseni naimisissa.

HEIKKI. Niin on. Hän meni viime syksynä naimisiin meidän palvelustyttömme kanssa, ja minä hankin hänelle opistoon mennessäni sanomalehden, jota pyysin ahkerasti lukemaan ja heittämään pois ryyppiskelyn. Hän on seurannutkin neuvoani ja muuttunut perin toiseksi mieheksi.

OPETTAJA. Ensimmäinen siemen kantaa siis jo hedelmiä.

HEIKKI. Niin, maaperä on kylläkin hyvä ja totta kai kirsikin sulaa, kun aurinko vaan ehtii nousta.

OPETTAJA. Kyllä, varmasti. Saatte nähdä, että puuhanne menestyy hyvin.

HEIKKI. Toivon ainakin...

OPETTAJA. Minä olen kovasti mielissäni kaikesta siitä, mitä nyt olen kuullut ja nähnyt. Teidän puuhanne ovat verrattoman hyviä ja ansaitsevat kaikkea kiitosta. Mielelläni jään tänne iltapäiväksi, sillä tahdon välttämättä olla mukana näkemässä ja kuulemassa, mitä kyläläiset asiasta arvelevat.

HEIKKI (nousee). Lähtekäämme siis siihen asti toiseen tupaan...
(Emännälle.) On kai päivällinen jo valmiina, äiti?

EMÄNTÄ (nousee). On, on. Pitäisi nyt jo ruuankin maistua, vai kuinka?

(Opettaja ja Kreeta-muori nousevat.)

OPETTAJA. Kyllä, kiitos vaan. (Laskee kätensä Emännän olalle.)
Kuulkaapas, emäntä! Eikö ole totta, mitä aina olen sanonut, että Heikistä vielä kerran tulee kylänne kaunistus. Mutta näin paljon en sentään ole osannut häneltä odottaa.

(Menevät.)

Toinen sarja kohtauksia.

Viku ja Taneli. — Hese. — Jussi.

VIKU (tule Tanelin kanssa ja pysähtyvät ihmetellen katselemaan ympärilleen.) No voi sun vietävä, kun tämä on laitettu komeaksi! Nythän tämä on samanlainen kuin pappilan vierastupa.

TANELI. Mennään pois taas. Mitä me täällä...?

VIKU. Ei. Ollaan täällä vaan, onhan meitä kutsuttu. (Näyttää pöytiä.) Katsos pöytiä tuossa! Enkö minä arvannut, että pidot tänne tulee, tulijaispidot?

TANELI. Jaa totisesti, niinpä näyttää tulevan.

VIKU. Mutta mimmoiset mahtaa nekin pidot olla? Kuppi kahvia ja pieni pullan palanen, siinä kaikki mitä saamme suuhun pistää. Ei ole ajat enää niinkuin oli ennen, entiset ajat ovat olleet ja menneet, sanotaan laulussakin ja niin se näyttää olevankin. Olispa vaan entiset ajat, niin kyllä olisi viinapullokin näkyvässä, mutta nyt on Heikki ruvennut nyhteri-mieheksi, eikä hänen pullostaan enää pisaraakaan tipahda.

TANELI. Niin, niin, me olemme menettäneet hyvän toverin. Hän ei meistä nyt enää välitä, kun rupesi lukumieheksi ja tulee herraksi.

VIKU. Tulisko hänestä ja mikään herra?

TANELI. Tulee kyllä, ole vaan varoillasi, ett'ei pääse nenästä vetämään.

VIKU. Mitä vielä, vai nenästä? Sitä en usko.

TANELI. Ei tiedä. Muistatko mitä Tuomolan Ville sinulle kaupungissa teki, kun narrasi katsomaan kuinka herrasväki tanssii?

VIKU. Perhana! Älä puhu enää siitä.

TANELI. Vetihän sekin nenästäsi, vaikk'ei ole mikään niin suuri herrakaan. Kertoi itse minulle ja nauroi vieläkin makeasti sitä lystiä.

VIKU. Naurakoon nyt, mutta sen sanon, että hänen pitää vielä itkemänkin, niin totta kuin nimeni on Vihtor Imanuel Kustaanpoika. (Huomaa taulun oven päällä.) Katsos, mitä tuossa on?

TANELI. Kas peijakas, siinä on ilmoitus.

VIKU. Mitä siinä seisoo?

TANELI. Niin, sano se, jos tiedät.

VIKU. Pahusko sen tietää! En minä ainakaan osaa tuommoisia latinalaisia sanoja.

TANELI. Olkoon mitä tahansa. Kysytään Heikiltä, joka sen on siihen pannutkin, tai Heseltä.

VIKU. Niin, Hese osaa sen kyllä selittää.

TANELI. Osaa kyllä, koska hänkin on ruvennut lukumieheksi. Mitä mahtaa hänestäkin tulla?

VIKU. Kuka sen tietää. Ei suinkaan hän nyt enää aio herraksikaan meinata, koska jo meni naimaankin?

TANELI. Hän sieppasikin äkkiä eukon itselleen. Ei tiedetty mitään, ennenkun pappi heitti molemmat alas saarnastuolista. Mutta silloinkos tulikin ämmille hätä käteen ja rupesivat heti juttuamaan, että heillä mahtaa olla pakko takana, koska niin kiirettä pitävät.

VIKU. Ha-ha-haa! Niinhän ne ämmät aina puhuu, vaikka tyttö olisi taivaasta kotoisin ja poika pudonnut auringosta. Mutta pitkän nenän saivat tälläkin kertaa, sillä kohta on jo kulunut puoli vuotta ja Hanna on vielä yhtä kepsakas kuin ennenkin.

TANELI. Hävetä saisivat semmoisista jutuista ja potkua vielä päälliseksi.

VIKU. Mitä jos mekin menisimme naimaan ja ottaisimme eukon itsellemme. Tulee niin ikäväksi keikkalehtia kylässä, kun kaikki vanhat toverit jättävät meidät. Siepataan mekin eukko itsellemme niin äkkiä kuin Hesekin. Ei tiennyt Heikkikään mitään, ennenkuin Hanna sanoi, että nyt minä menen. Mitä arvelet, Taneli, otetaanko eukko? Minä kyllä ottaisin, että saisin kerran taas mielin määrin pitää lystiäkin ja vielä omissa häissäni. Muistatko miten hauskaa oli Hesenkin häissä?

TANELI. Muistan kyllä. Se onkin ainoa kerta kun olen oikein tarpeekseni keikkunut.

VIKU. Mutta siitä hetkestä alkaen on hänkin kovasti muuttunut. Hän ei nyt enää maista pisaraakaan mitään väkevätä, lukee vaan ahkeraan ja tekee työtä.

TANELI. Minä luulen, että hän on tullut jumaliseksi, koska on ruvennut kirkossakin käymään.

VIKU. Mitä hullua, vai jumaliseksi? Onko se jumalinen, joka lukee aviiseja ja laulaa kaikenlaisia lauluja, niinkuin kukkuu, kukkuu, kultani kukkuu ja muuta semmoista?

TANELI. Ei suinkaan. En ole vielä koskaan kuullut yhdenkään jumalisen ihmisen semmoisia laulavan.

VIKU. Ei hän ole sen jumalisempi kuin mekään, mutta hänellä on niin hauskaa eukkonsa kanssa ett'ei hän enää välitäkään ryyppystä, ja onkos ihme, sillä Hanna onkin toimelias ja iloinen ihminen.

TANELI. Kiivas on hän myöskin. Muistatko vielä, miten hän viime vuonna sylki silmillesi tässä samassa tuvassa, kun yritit ottamaan muiskua häneltä?

VIKU. Valehtelet! Hän ei sylkenyt, vaan löi! Ja tiedä se, jos tyttö lyö sinua, niin se merkitsee vain hyvää, mutta jos hän sylkee, niin ole silloin varoillasi.

TANELI. Oletko sinä sen merkinnyt?

VIKU. Olen, ja se pitää paikkansa.

TANELI. Eiköhän Heikkikin jo kohta mene naimisiin? Hänellä nyt olisi varojakin niin paljon, ett'ei köyhyyttä tarvitse peljätä.

VIKU. Olen kuullut, että hänellä pitäisi olla hempukka siellä koulussa, mutta en tiedä sitä varmaan. Kuka tietää, vaikka tänään juuri saisimme sen kuulla. Katsos näitä pöytiä, mitä varten ne ovat täällä?

TANELI. Ahaa, nyt ymmärrän! Tänne tuleekin ehkä kihlajaiset tänään.

VIKU. Ole vait, älä puhu mitään. Sitte se nähdään. (Menee hyllyä kohden.) Mutta katsotaanpa, mitä täällä hyllyllä on. Ahaa, siinä on aviiseja ja kirjoja.

(Ryhtyy niitä selailemaan ja levittelemään samaan aikaan kuin Taneli tarkastaa vaatekoukkuja.)

TANELI (itseksensä). Nämät ovat tietysti sitä varten, että siihen saa panna lakkinsa. (Ottaa lakin

päästään ja panee sen naukaan sekä katselee seinää.) On tuo seinä sievän näköinen noin valkoisena. Eilenkö se on maalattu? (Piirtää sormellaan seinää koukkujen yläpuolella, johon tulee tumma viiva.) Saakuri, nyt siihen tuli raapaisu! (Pyyhkii sitä kädellään, josta se vaan suurenee.) Perhana sentään, se tulee vaan suuremmaksi. (Ottaa hätääntyneenä lakkinsa ja hieroo sen kanssa seinää, saaden siten tahrän yhä suurenemaan. Ääneen.) Jumaliste, tämähän on hullua, mitä enemmän pyyhkii sitä suuremmaksi se tulee! Viku, tule auttamaan minua!

VIKU (kääntyy). No mikä nyt on? Miksi hierot seinää kuin vimattu?
Ha-ha-haa!

TANELI. Älä naura, vaan auta minua saamaan tuo tahra pois. Perhana, se suurenee vaan!

VIKU. Ha-ha-haa!

TANELI. Kuuletko? Auta minua, Viku!

VIKU (yhä nauraen). Lopeta jo hierominen, etkö näe, ett'ei se mitään auta. Ha-ha-haa, nyt olet laittanut puumerkkisi seinälle.

TANELI. Mitä nyt teemme?

VIKU. Mitä sille voi? Miksi menit tuhrimaan?

TANELI. Koetin sormellani ja siihen tuli raapaisu.

VIKU. Miksi menit koettamaan tuommoisilla käpälillä. Olisit pessyt kätesi kun tänne tulit.

TANELI. Kun olisi tämän tiennyt. Miten sen nyt saa pois?

VIKU. En suinkaan minä tiedä. Anna sen olla semmoinen.

TANELI. Ei perhana, minä menen matkoihini.

(Panee lakin päähänsä ja hiipii ulos.)

VIKU (yksin). Ha-ha-haa! Mikä suuri hullutus. Menee hieromaan valkoista seinää nokisella lakillaan... Mutta annas kun minä laitan siitä pienen kepposen hänelle. (Menee tarkastamaan takan tulisijaa.) Eikö täällä ole hiiliä tai nokea? On tuossa. (Ryhtyy muodostamaan seinällä olevaa tahraa mustaksi ja pyöreäksi.) Tästä tulee oikein hyvä musta kuu, joka kirkkaasti paistaa isonkorven tuvan seinällä... Pitää laittaa se vieläkin kauniimmaksi. (Heittää hiilen takalle ja repäisee sanomalehden kulmasta paperipaloja, jotka sylkensä avulla kiinnittää tahralle siten, että se muodostaa ihmisen kasvot.) Kas niin, nyt se on valmis. Morjens, morjens, katsele vaan iloisena ympärillesi, kyllä täällä on hauska olla. (Kuulustelee.) Mutta nyt tulee joku.

(Menee ovelle ja katselee taulua oven päällä. Hese tulee.)

HESE. No mitä sinä siinä seisot nokka pystyssä kuin linnunpoika? Ooho, kuinka valoisa täällä on!

VIKU (näyttää sormellaan taulua). Minä katselen tuota taulua.

HESE. Ahaa, nytpä ymmärrän Heikin tuumat!

VIKU. Sano minulle, mitä siinä seisoo?

HESE. Etkö tiedä?

VIKU. En sitte kysyiskään.

HESE. Siinä on lukutupa.

VIKU. Lukutupa. Mikä semmoinen on?

HESE. Etkö sitä nyt ymmärrä? Lukutupa on tupa missä luetaan.

VIKU. Vai niin, vai semmoinen tämä onkin, ja minä luulin, että tänne tulee pidot.

HESE (huomaa kuvion seinällä). Ha-ha-haa! Kuka tuon on tehnyt?

VIKU. Minä olen sitä jo tarpeekseni nauranut. Mitä semmoinen siinä tekee? Kuuluuko sekin lukutupaan?

HESE (nauraen). Ei. Se on jonkun irvihampaan työtä. Kuka se mahtaa olla?

VIKU. Olisko se Heikki?

HESE. Heikki! Kuinka hän olisi tuommoista laitellut? Ei, joku toinen on sen tehnyt... ja ehkä oletkin itse ollut mestarina, Viku!

VIKU. Niinkö luulet? Mutta jos se onkin ollut Taneli.

HESE. Sitä en usko. Taneli ei koskaan keksi tuommoisia ilveitä. (Taneli tulee.) Tuossa hän onkin.

TANELI (katsoo heti arasti kuviota). Ooho!

VIKU (nyppää Heseä takista). Katso nyt!

(Nauravat.)

TANELI. Kuka sen on tuommoiseksi tehnyt?... Ahaa, Viku, se on sinun työtäsi! (Tarttuu Vikua kaulukseen.) Tunnusta pois, junkkari, mitä olet tehnyt!

VIKU (nauraen). Älä hätäile, Taneli, vaan katso ensin miten kaunis se on. Se on sinun kuvasi.

TANELI. Sinä saat minut suuttumaan, Viku!

HESE (irroittaa Tanelin kädet Vikun kauluksesta). Mitä varten sinä siitä suutut, jos Viku on sen tehnyt?

VIKU. Taneli alotti sen.

HESE. Sitten on syy teissä molemmissa.

TANELI. Koetin sormellani ja siihen tuli raapaisu...

VIKU. Ja sitten rupesit hieromaan sitä kuin vimmattu.

TANELI (nolona). Luulin saavani sen pois, ja tuo perhanan Viku, kun laitti sen tuommoiseksi. Kuinka sen nyt saisi pois, ennenkun Heikki näkee?

HESE. Niin, hän voi suuttua siitä, ja sentähden täytyy se laittaa pian pois. Mene hakemaan Jussia ja pyydä häntä maalaamaan se umpeen.

(Taneli menee.)

VIKU. Olisi helkkarin hauska nähdä, mitä Heikki sanoisi.

HESE. Enkö minä arvannut, että se oli sinun työtäsi, sinä vanha veitikka.

VIKU. Minä vaan kaunistin sitä, että se näyttäisi kuten täysi kuu taivaalla.

HESE (naurahtaa). Niin kyllä. Mutta tiedätkö sitä, että Heikki aikoo täällä ruveta laittamaan sekä sinua että meitä kaikkia vähän kauniimmiksi ja paremmiksi kuin nyt olemme.

VIKU. Millä tavalla?

HESE. En itsekään vielä tiedä, kun hän ei ole ehtinyt sitä selittää. Mutta sen tiedän, että hän rupeaa meille opettamaan sitä, mitä on itsekin oppinut siellä kansanopistossa.

VIKU. Vai niin. No sitten tulemme mekin herraskraasiin. Kuka tietää, vaikka minustakin vielä tulisi yhtä hyvä herra kuin Tuomolan Villestäkin.

HESE. Mitä vielä. Hän on kraatarin kisälli ja sinusta tulee torppari niinkuin minustakin on tullut.

VIKU. Mitä varten Heikki sitten opettaa, jos ei meistä sen parempia tule?

HESE. Ei tieto torpparillekaan taakaksi ole, vai onko se sinun mielestäsi?

VIKU. En tiedä. Olen aina ajatellut, ett'ei meikäläisten tarvitse oppia mitään muuta kuin sen, mitä provasti tahtoo.

HESE. Mutta eikös olisi hauskaa tietää jotain muutakin?

VIKU. Olisi kyllä; mutta minä luulen, että minulla on niin kova pää, ett'ei siihen pysty mitään.

HESE. Pystyy hyvinkin. Heikkikin sanoi kerran, että sinulla on näppärä pää ja voit pystyä vaikka mihin.

VIKU. Älä nyt, vai sanoi hän niin! No sittenpä tahdonkin oppia, koska Heikki on niin sanonut.

(Taneli ja Jussi tulevat. Jussin kainalossa on riepu ja kädessä maalipyytty.)

TANELI (näyttää Jussille kuviota). Katso tuossa se on. Viku sen teki tuommoiseksi.

(Jussi nauraa.)

VIKU. Se on Tanelin kuva, hänen oma nokinen naamansa. Pese vähän hänen kasvojaan, Jussi, että hän lakkaisi irvistelemästä.

JUSSI. Pesen kyllä.

(Ottaa pois paperipalat ja pyyhkii noen rievulla sekä maalaa sen sitten valkoiseksi.)

VIKU. Hän pyyhkii ensin ja pesee perässä... Kas niin, Taneli, nyt on naamasi puhdas ja kiitä siis koreesti Jussia.

TANELI. Kiitä itse!

HESE. Lopeta jo pilasi, Viku, ja katsotaan eikö Heikki jo heti tule. (Ottaa lakin päästään ja panee sen naulaan.) Lakit pois päästä, pojat, ei se sovi, että elämme täällä kuin tallissa!

(Jussi menee pyttyineen.)

TANELI (panee lakkinsa naulaan; samoin Viku). Heikki on syömässä; mutta ulkona on poikia ja tyttöjä koko joukko. Käsken niitä sisälle, vaan eivät tulleet.

VIKU. Hese, missä sinun akkasi on? Eikö hänkin tulee tänne?

HESE. Tulee kyllä. Hän meni tapaamaan emäntää.

VIKU. Sanos minulle, onko akkasi ankara? Taneli sanoi, että hän on kiivas eukko.

TANELI. Joka löi Vikua korville viime vuonna.

HESE (nauraen). Mikä ankara hän olisi? Päinvastoin, hän on hyvinkin hyvä.

VIKU. Sepä on oikein hauskaa, että hän pitää sinut hyvänä, eikä rupea torailemaan ja nyrkkiä puimaan. Mutta yhden asian sanon sinulle, Hese. Kun akkasi saa pojan, niin käske minut kummiksi.

HESE. Mutta jos tuleekin tyttö?

VIKU. Niin käske sittekin. Tahdon olla lapsesi kummi, koska aina olemme olleet niin hyvät ystävät.

HESE. Olkoon menneeksi.

VIKU. Ja pane sitten poikasi nimeksi Viku. Panetko?

HESE. Ei Viku, vaan Vihtori.

VIKU. Niin, niin, Vihtori tietysti, mutta kutsu häntä Vikuksi.

HESE. No niin, mitä Hannakin sanoo.

VIKU. Kyllä hän suostuu kun pyydät. Siitä lapsesta tulee sitten Vihtor Hesekiel; eikö niin?

HESE. Niin kyllä. Mutta miksi sitä tahdot?

VIKU. Muuten vaan. Olisi hauskaa, jos poikasi olisi minun kaimani.

HESE. No niin. Minä puhun Hannalle sitten kun aika tulee, jos se ensin tuleekaan. Mutta katsotaanpa, mitä täällä on (menee hyllyn luo toisten seuratessa). Täällä on kirjojakin. (Ottaa kirjein käteensä ja selailee sitä.) Tämä on Suomen historia.

VIKU. Suomen historia; eikö Piplian historia?

HESE. Ei, vaan Suomen historia ja siinä selitetään, millä tavalla meidän isämme ovat eläneet, ja mitä tehneet ja kärsineet, ja kuinka he ovat sodassa tapelleet.

VIKU. Vai niin, sitä olisi hauska lukea.

HESE (ottaa toisen kirjan). Mikäs tämä kirja on?... Maamme-kirja. Tämä on maamme kirja.

VIKU. Mitä lukemista siinä on?

HESE. En tiedä. Ehkä siinä selitetään meidän maatumme.

(Panee pois kirjan.)

VIKU. Meidänkö maata?

HESE. Niin, Suomen maata.

VIKU. Jaa Suomen maata.

(Oven takaa kuuluu Heikin ääni, kun hän kehottaa muita tulemaan sisään.)

HESE. Käydään istumaan, koska Heikki kuuluu jo tulevan.

Kolmas sarja kohtauksia.

Entiset. — Heikki avaa oven ja hänen perässään tulee joukko nuorisoa y.m., jotka ujustellen vitkastelevat. Opettaja, Emäntä, Kreeta-muori, Hanna ja Jussi tulevat perässä. Korven-vaari ja eräs vanhanpuoleinen mies.

HEIKKI. Tulkaa sisälle vaan, tulkaa! Älkää yhtään ujustelko! (Näyttää seuralaisilleen penkkejä ja työntää heitä hiljalleen esiin.) Menkää istumaan tuonne penkeille. Ei tarvitse yhtään ujustella, vaikka tupa onkin muuttunut. Käykää esille vaan. Istukaa. Menkää istumaan. (Jatkaa kehoituksiaan kunnes kaikki ovat istuneet. Emäntä, opettaja ja Kreeta-muori ovat sillä aikaa istuneet tuoleille kamarin oven edustalle ja Hanna Hesen rinnalle. Kääntyy Hesen puoleen.) No mitä pidät tuvasta, Hese?

HESE. Tämä on hyvin sievä ja mielellään täällä oleskelee.

HEIKKI. Kun vaan ehdimme saada tänne kirjoja ja sanomalehtiä, niin totta kai tästä hyvää tulee.

HESE. Ooja, tulee kyllä.

HEIKKI (Vikulle). Ja Viku... Mitä sinä ajattelet, kun istut niin täydessä totuudessa, kädet ristissä?

VIKU. En tiedä. Minusta tuntuu kuin olisin kirkossa.

HEIKKI (naurahtaa). Vai niin... Älä huoli olla niin juhlallinen, ei tämä mikään kirkko ole. Puhu vaan vapaasti kaikkea, mitä mielessäsi on.

HESE. Vikulle tuli pieni vahinko tänään.

HEIKKI. Mikä sitten?

HESE. Hän luuli täällä pitoja pidettävän.

VIKU. Mistäs minä sen tiesin... Arvelin vaan jotakin.

TANELI. Sanoithan sinä minullekin, että Heikki pitää kihlajaisia!

(Hiljaista naurua ja keskustelua siellä täällä.)

HEIKKI. Pyh, vai kihlajaisia! Mistä semmoisen luulon olet saanut?

VIKU (hieman hämillään). Piti kai minun jotakin sanoa, kun hän niin ahdisti...

TANELI. Ahdisti... Itse sinä minua ahdistit ja rupesit surkuttelemaan kun ei Heikkikään enää...

(Keskeyttää puheensa äkkiä; hämmästyy.)

HEIKKI (hymyillen). Mitä sinun piti sanoa, Taneli?

VIKU (reippaasti). Ei yhtikäs mitään! Hän sekaantuu vaan omissa sanoissaan.

HEIKKI (Vikulle). Kukapa sinun kanssasi riittäisikään näppärydessä... Mutta voitko nyt sanoa, mitä me rupeamme täällä tekemään?

VIKU. Lukemaan tietysti... Minä ainakin tahtoisin tietää, miten hyviä tappelupukareita meidän isäukkomme olivat.

HEIKKI (kummastuneena). Tappelupukareita...?

VIKU. Niin. Tuolla hyllyllä kuuluu olevan kirja, jossa selitetään niitä asioita.

HEIKKI (hymyillen). Vai niin... Nyt olet tainnut vähäsen erehtyä, Viku... Mutta yhtä kaikki. Sinä saat kyllä tietää, mitä siinä kirjassa on, ja paljon muutakin, jos sinulla vaan riittää halua ja kärsivällisyyttä niin kauvan.

VIKU. Riittää varmasti... Tahtoisin että minusta tulisi...

HEIKKI. Mikä?

TANELI. Herra kaiketi.

(Jotkut nauravat, toiset ovat keskusteluunsa kiintyneet.)

VIKU (hieman hämillään). Ei... mitä minä herrasta... Mutta minä tahtoisin tulla yhtä viisaaksi ja hyväksi kuin sinäkin, Heikki.

HEIKKI (tarttuu lämpimästi Vikun käteen). Kiitos niistä sanoistasi, Viku! Sinusta tulee kyllä pianikin niin viisas, että kykenet minun kanssani kilpailemaan, sillä sinulla on sydän oikealla paikalla.

VIKU (naputtaa sormilla otsaansa). Entäs pää?... Pystyykö tänne mitään?

HEIKKI (hymyillen). Pystyy hyvinkin. Se on terävä kuin partaveitsi.

VIKU. No jaa, ei sitte mitään muuta kuin ruvetaan toimeen vaan.

(Korven-vaari tulee kepin ja kainalosauvan varassa erään vanhanpuoleisen miehen seuraamana.)

HEIKKI (menee vastaan). Tervetuloa, vaariseni, tervetuloa!

(Kättelee molempia.)

KORVEN-VAARI (puhuu pehmeällä, venyttävällä äänellä). Niin, niin, poikaseni, minäkin tahdon nähdä, mitä sinulla on tekeillä. (Katselee ympärilleen.) No jopa nyt olet laittanut tupasi perin valkeaksi. Ethän vaan rupea hulluttelemaan isäsi tuvassa?

HEIKKI. En suinkaan. Olen laittanut tämän lukutuvaksi, jossa kylämme asukkaat voivat käydä lukemassa ja keskustelemassa yhteistä hyvänsä. Tulkaa istumaan, niin saatte kuulla, mitä me rupeamme täällä puhumaan.

EMÄNTÄ (nousee). Tulkaa istumaan tänne tuolille!

KORVEN-VAARI (käy kompuroiden Heikin taluttamana). Jaaha, vai niin, vai semmoinen sinulla on aikomus. Jaaha, jaaha, no tee niinkuin itse tahdot.

(Istuu. Emäntä hakee kamarista tuolin itselleen ja toisen Korven-vaarin kumppanille.)

HEIKKI. Kuten tiedätte, olin minä viime talvena kansanopistossa, ja nyt olen saanut päähäni, että minun pitäisi opettaa muillekin sitä hyvää, mitä itsekin olen oppinut. Sitä varten olen laittanut tämän tuvan tällaiseksi, että täällä olisi hauskeampi olla, ja sitä varten olen nyt kutsunut kyläläiset tänne, että saan heille selittää tämän aikomukseni.

KORVEN-VAARI. Jaa, jaa, minä tiedän sen, poikaseni, minä tiedän sen, että sinä tahdot hyvää muille niinkuin isäsikin tahtoi. Puhu vaan, puhu, ja opeta, kyllä he oppia tarvitsevatkin. Minä kuuntelen mielelläni.

HEIKKI. En tiedä, osaanko itse sitä tyydyttävästi selittää. (Kääntyy opettajan puoleen.) Eikö opettaja tahtoisi auttaa minua tässä asiassa?

OPETTAJA. Puhukaa vapaasti vaan, mitä mielessänne liikkuu. Minä kyllä lisään omasta puolestani jotakin, jos tarpeellista on.

HEIKKI (kääntyy miettivänä). — — — Niin, minun pitäisi nyt selittää teille, minkätähden olemme tänne kokoontuneet. Mutta ennen sitä tahtoisin ensin sanoa, miksi olen tähän puuhaan ryhtynyt. Kun

ajattellemme esi-isiemme elämää ja sitä tavatonta vaivaa, jonka he ovat kestäneet, raivatessaan jylhistä korpimaista ne hedelmälliset seudut, jotka nyt ovat hallussamme, niin täytyy meidän ehdottomasti tuntea suurta kunnioitusta heitä kohtaan ja ihmetellä sitä sankarimaista sitkeyttä, jolla he polvi polvelta jatkoivat töytänsä, vaikka heidän palkkionsa oli useimmiten karkea pettuleipä ja ennenaikainen hauta. Mutta he tunsivat tehtävänsä ja tiesivät, että heidän työnsä on ainakin tuleville sukupolville hyödyksi ja onneksi, vaikk'ei he itse siitä mitään hyötyisikään, ja että heidän jälkeläisensä tulevat kunnioittaen muistelemaan heitä ja kiittämään heidän töytänsä. Tällaisen ajatuksen elähyttämänä uhrasivat he itsensä viimeiseen saakka. Ja kuitenkin, miten me kiitämme heitä, miten kunnioitamme heidän muistoansa? — Me kiitämme heitä siten, että tuhlaamme ja hävitämme sitä perintöä, jonka he niin äärettömällä vaivalla ovat hankkineet; me juomme ja tanssimme heidän muistokseen ja pelaamme korttia heidän kunniaukseen. Kas tällaisia olemme me, näiden samojen isien pojat ja tyttäret. Mutta se ei saa jatkua enää. Meidän täytyy hyljätä ne tavat ja isien esimerkkiä seuraten ryhtyä ankaraan työhön itsemme hyväksi ja niiden hyväksi, jotka meidän jälkeemme tulevat, vaikka työemme tulee olemaan toisenlaista kuin heidän. Isämme ovat raivanneet meille aineellisesti hyvän toimeentulon, raivatkaamme me siis tuleville sukupolville henkisesti hyvää toimeentuloa, niin olemme tehneet työn, joka on täydellisesti yhtä arvokas kuin sekin, mitä isämme ovat tehneet. Meidän työmmme on siis henkistä työtä, se on sydämen ja mielen puhdistustyötä, ja kovasti saamme ponnistella ennenkun näemme itsessämme rauhan ja siveyden kukkivan. Mutta meidän täytyy se tehdä, sillä sivistys on se perintö, jonka meidän pitää ja jonka me tahdommekin antaa tuleville sukupolville, että se olisi heille iloksi ja onneksi kuten meidän onnemme on meidän isiemme työssä. Tätä varten, tällaista suurta perkaustyötä varten olen kutsunut teidät tänne ja nyt tahtoisin kysyä, mitä teillä on siihen sanomista?

(Kaikki istuvat hiljaisina.)

OPETTAJA (nousee). Minä ihmettelen suuresti tätä Heikkiä; en sen vuoksi, että hän on oivaltanut ajan vaatimukset, vaan sentähden, että hän näin suurella innolla puuhailee asiassa, josta hänelle itselleen ei ole pienintäkään hyvää. Mutta hän katsookin vain teidän parastanne ja sentähden tahtoisin kehoittaa teitä kaikkia: älkää hetkeäkään epäilkö ottamasta osaa siihen työhön, jonka Heikki äsken nimitti, sillä se on jalointa, mitä ihminen voi tehdä. Siis reippaasti toimeen vaan!

(Istuu.)

HESE. Minä ainakin olen valmis!

HANNA. Ja minä myös!

(Useita hyväksyviä ääniä.)

KREETA-MUORI. Olisi hauskaa tietää, mitä tästä lopuksi tulee?

EMÄNTÄ. Hyvää tietysti. Minäkin vanhoilla päivilläni tahdon ruveta jotakin oppimaan.

KREETA-MUORI (nauraen). Ja oma poikasi opettaa!

EMÄNTÄ. Sepä se hauskaa onkin.

OPETTAJA. Olkoon ihminen vanha tai nuori, kaikki me olemme opin tarpeessa, sillä täysin oppinut ei kukaan voi olla. Elämä on ihmiselle koulunkäynnin aika, se on opin ja kehityksen aika, ja miten hyväksi me täällä kehitymme, sellaisina tulemme toisessa elämässä olemaan.

TANELI. Me olemme siis koulupoikia.

VIKU. Niin, ja Heikki heiluttaa aapistikkua!

(Iloisuutta, hyväksyviä huutoja ja innostumista.

Korven-vaari koputtaa sauvallaan lattiaan.)

KORVEN-VAARI. Kuulkaa minuakin, lapsukaiset, kuulkaa minuakin, vanhaa miestä, joka jo on valmiina hautaan astumaan! Tällaisia sanoja, kuin Heikki äsken puhui, en ole vielä eläissänä kuullut, niin vanha kuin olenkin. Mutta hän puhuu totta, hän puhuu aivan totta! Te olette uuden ajan lapsia ja teidän tehtävänne on toista kuin minun ja minunlaisten; mutta minä ymmärrän sinua, Heikki, ja käsitan miten onnelliset seuraukset sinun puuhillasi tulee olemaan. Olkoon se teidän elämänne tehtävä. Minä ja minunlaiseni makaamme kohta haudassa, ja mielellään sitä kuoleekin kun tietää lasten olevan onnellisia. Mutta sen sanon, että niin kauvan kuin minussa henki löytyy, tahdon minäkin olla mukana, tahdon totisesti, ja sentähden sanon sinulle, Heikki, että puhu sinä vaan, puhu vaan ja opeta, ja Jumala sinua ja meitä kaikkia varjelkoon.

(Pyyhkii silmiään.)

HEIKKI. Niin, nyt alkaa meidän työemme ja sentähden kajahuttakaamme ilmoille iloinen eläköönhuuto. (Kohottaa kättään.) Eläköön Suomen nuoriso, sen toivo ja menestys! Eläköön!

KAIKKI. Eläköön!

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK KORVENKYLÄN NUORISO: NÄYTELMÄ KAHESSA NÄYTÖKSESSÄ ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project

Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in

creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™’s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation’s EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state’s laws.

The Foundation’s business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation’s website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.